

Tematická zpráva

Vzdělávání v tělesné výchově, podpora rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností

Obsah

1	Úvod	3
2	Zaměření inspekční činnosti	3
3	Vzdělávání v tělesné výchově, podpora rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností v základním vzdělávání	4
3.1	Materiální podmínky	4
3.2	Personální a organizační podmínky.....	7
3.3	Aktivní transport žáků do školy a ze školy	9
3.4	Pohybové aktivity o přestávkách a volných hodinách	9
3.5	Lyžařský kurz	10
3.6	Sportovní kurzy	12
3.7	Sportovní zájmová činnost a spolupráce se sportovními zájmovými organizacemi	14
3.8	Sportovní soutěže	16
3.9	Výuka plavání.....	17
3.10	Škola v přírodě	19
3.11	Zdravotní tělesná výchova.....	20
3.12	Výuka tělesné výchovy v hospitovaných hodinách.....	20
4	Vzdělávání v tělesné výchově, podpora rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností ve středním vzdělávání	21
4.1	Materiální podmínky	21
4.2	Personální a organizační podmínky.....	24
4.3	Aktivní transport žáků do školy a ze školy	25
4.4	Pohybové aktivity o přestávkách a volných hodinách	26
4.5	Lyžařský kurz	27
4.6	Sportovní kurzy	28
4.7	Sportovní zájmová činnost a spolupráce se sportovními zájmovými organizacemi	30
4.8	Sportovní soutěže	32
4.9	Zdravotní tělesná výchova.....	33
4.10	Výuka tělesné výchovy v hospitovaných hodinách.....	33
5	Závěr	34
6	Doporučení	35

1 Úvod

Česká školní inspekce předkládá tematickou zprávu s výsledky inspekční činnosti zaměřené na vzdělávání v tělesné výchově, podporu rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností. Inspekční činnost byla realizována podle § 174 odst. 2 písm. a) a d) zákona č 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Tematická inspekční činnost se skládala ze dvou částí – z inspekčního elektronického zjišťování a z prezenční inspekční činnosti ve vybraných školách. Do inspekčního elektronického zjišťování, které bylo provedeno v termínu od 15. března do 6. dubna 2016 v podobě on-line elektronického dotazníku pro ředitele škol, bylo zapojeno 978 základních škol a 509 středních škol. Prezenční inspekční činnost byla realizována od 14. března do 17. června 2016 v 55 základních školách a v 35 středních školách.

Příprava inspekční činnosti a interpretace zjištění byly provedeny ve spolupráci s Katedrou společenských věd v kinantropologii Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.

2 Zaměření inspekční činnosti

Cílem šetření bylo zmapovat vnější podmínky pro tělesnou výchovu a další organizační formy se zaměřením na pohybovou aktivitu na základních a středních školách. Pro podporu pohybové aktivity v rámci vzdělávání jako strategické oblasti 1, tak jak je stanoveno akčními plány Ministerstva zdravotnictví pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020 (AP 1)¹, bylo potřeba shromáždit informace například o infrastruktuře pro pohybové aktivity na školách, o problematice uvolňování žáků z výuky tělesné výchovy a jiné tak, aby jednotlivá dílčí opatření mohla být realizována.

V rámci této tematicky zaměřené inspekční činnosti Česká školní inspekce zejména zjišťovala, jaké jsou materiální, personální a organizační podmínky výuky tělesné výchovy, pozornost byla věnována způsobům aktivní dopravy žáků do školy a ze školy, možnostem pohybových aktivit o přestávkách a volných hodinách, zjišťováno bylo rovněž to, zda a v jakém rozsahu školy organizují lyžařské a sportovní kurzy, výuku plavání a školy v přírodě. Posuzovány byly také informace o organizování sportovních zájmových kroužků a o spolupráci se sportovními zájmovými organizacemi.

Česká školní inspekce v rámci prezenční inspekční činnosti dále zjišťovala také názory učitelů tělesné výchovy – anketní dotazník pro učitele základních a středních škol byl zaměřen na prostorové a materiální podmínky pro výuku tělesné výchovy, zjišťoval jejich pohled na celkovou změnu pohybových dovedností žáků, na organizování sportovních soutěží a na dostatečnost nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti tělesné výchovy. Doplňkovou součástí inspekční činnosti bylo hodnocení výuky formou hospitací.

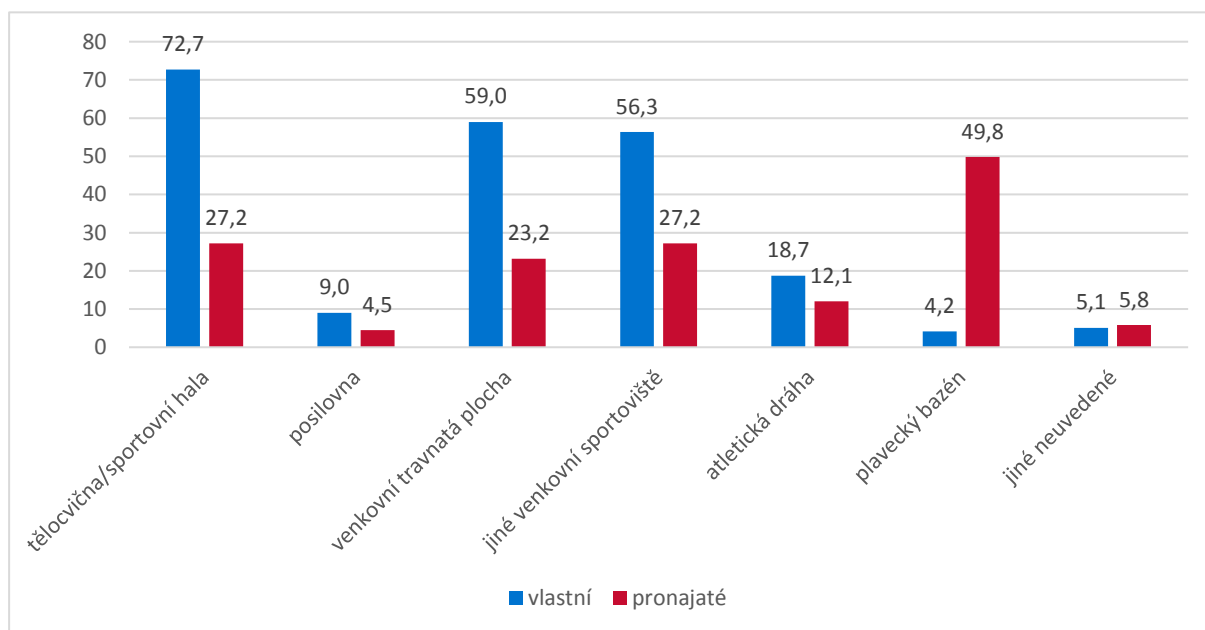
¹ Akční plány pro implementaci Národní strategie zdraví 2020
http://www.mzcr.cz/verejne/dokumenty/akcni-plany-pro-implementaci-narodni-strategie-zdravi-2020_10814_3016_5.html.

3 Vzdelávání v tělesné výchově, podpora rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností v základním vzdělávání

3.1 Materiální podmínky

Základním předpokladem rozvoje pohybové zdatnosti a aktivity žáků ve školách je dostatečné prostorové a materiální vybavení pro výuku tělesné výchovy. Proto Česká školní inspekce zjišťovala rozsah a dostatečnost tělocvičného vybavení a jeho přístupnost žákům i mimo výuku tělesné výchovy.

Graf č. 1 Zařízení, která škola využívá pro výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Základní školy využívají pro výuku tělesné výchovy častěji vlastní zařízení než zařízení pronajatá. Téměř tři čtvrtiny základních škol disponují vlastní tělocvičnou či sportovní halou, více než polovina škol má vlastní venkovní travnatou plochu a jiné venkovní sportoviště (pískové, škvárové, asfaltové či jiné hřiště) – prostorové předpoklady pro rozvoj pohybové zdatnosti žáků je možné hodnotit jako vyhovující.

Přibližně čtvrtina základních škol, která vlastní tělocvičnu nemá, si vhodné vnitřní prostory pro výuku tělesné výchovy pronajímá. Vlastní ani pronajatou tělocvičnu nemá 6,7 % základních škol, jedná se o prakticky výhradně o menší, zejména malotřídní školy. Základní školy, které uvedly, že využívají plavecký bazén pro výuku tělesné výchovy, využívají v naprosté většině pronajatý plavecký bazén. Pozitivním faktem je skutečnost, že téměř třetina základních škol realizuje část výuky tělesné výchovy na vlastní nebo pronajaté atletické dráze (všeobecná atletická příprava). Podle očekávání (vzhledem k věku žáků) není v základních školách příliš obvyklé využívání vlastní nebo pronajaté posilovny. K jiným zařízením pak patří nejčastěji zimní stadion a víceúčelové hřiště.

Vedle možnosti využívat jednotlivé typy tělovýchovných zařízení je z hlediska kvality podpory rozvoje pohybových dovedností žáků významná velikost využívaných zařízení (větší prostor umožňuje větší variabilitu činností v rámci výuky).

Tabulka č. 1 Velikost zařízení pro výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Zařízení	menší než volejbalové hřiště	přibližně velikosti volejbalového hřiště (18 x 9 m)	přibližně velikosti basketbalového hřiště (28 x 15 m)	přibližně velikosti hřiště na házenou (40 x 20 m)	přibližně velikosti fotbalového hřiště (100 x 50 m)	větší než fotbalové hřiště
tělocvična/sportovní hala	28,8	33,3	31,3	14,6	–	–
venkovní travnatá plocha	6,0	16,7	14,1	25,8	37,8	3,8
jiné venkovní sportoviště	4,5	25,5	23,0	32,4	18,0	4,1

Třetina základních škol má pro výuku tělesné výchovy k dispozici tělocvičnu či sportovní halu přibližně o velikosti volejbalového hřiště (nemusí se jednat o jedinou tělocvičnu, kterou škola využívá) – tyto školy mají v průměru přibližně 180 žáků. Jedná se tedy spíše o malé školy, u nichž uvedená velikost tělocvičny může být adekvátní menším počtům žáků ve třídách. Necelá třetina škol pak má k dispozici tělocvičnu o velikosti basketbalového hřiště. Tělocvičnu s menšími rozměry, než má volejbalové hřiště, využívá 28,8 % škol – z hlediska podmínek pro rozvoj pohybových dovedností žáků jde již o prostor, který vyhovuje pouze omezeně. Venkovní tělocvičné plochy škol mají nejčastěji velikost fotbalového hřiště nebo hřiště na házenou, pouze 6 % škol má k dispozici venkovní plochu o nevyhovující velikosti menší než volejbalové hřiště.

Pro podporu pohybové aktivity žáků je důležité, aby žáci měli možnost provozovat pohybové aktivity také mimo povinnou výuku, například v prostorách, které ze školní výuky znají (při dodržení pravidel bezpečného pohybu žáků a zajištění pedagogického dohledu).

Tabulka č. 2 Zařízení, která jsou přístupná žákům školy pro pohybové aktivity mimo výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Zařízení	volně přístupná před, během nebo po vyučování (přestávky, volné hodiny)	komerčně dostupná před, během nebo po vyučování (kroužky, sportovní kluby apod.)	volně přístupná nebo komerčně dostupná během víkendových nebo prázdninových dnů
tělocvična/sportovní hala	26,6	70,3	31,0
posilovna	2,4	10,3	5,5
venkovní travnatá plocha	61,0	36,5	35,0
jiné venkovní sportoviště	54,8	39,0	39,7
atletická dráha	14,4	16,2	14,4
plavecký bazén	0,9	17,3	8,8
jiné	2,8	3,4	3,1

Před, během nebo po vyučování jsou žákům základních škol nejčastěji k dispozici venkovní sportoviště – travnatá plocha, případně jiné venkovní sportoviště (např. víceúčelové hřiště), zhruba ve čtvrtině škol také tělocvična či sportovní hala. V různých režimech za úplatu jsou před, během nebo po vyučování žákům v největší míře dostupné tělocvičny či sportovní haly, venkovní travnaté plochy a jiná venkovní sportoviště (placený kroužek organizovaný školou, pronájem sportovním oddílům, jejichž členy mohou žáci být, apod.). Během víkendových nebo prázdninových dnů jsou nejvíce volně přístupná nebo komerčně dostupná jiná venkovní

sportoviště, venkovní travnaté plochy a tělocvičny či sportovní haly. I když komerční pronájmy nejsou přímou podporou pohybové aktivity žáků, nepřímo je za takovou podporu považovat bezesporu lze, protože pro žáky známé prostředí může být aktivizačním faktorem pro jejich zapojení do sportování.

Tabulka č. 3 Zařízení, která jsou žákům k dispozici během přestávek mezi vyučovacími hodinami a/nebo během volných hodin – podíl škol (v %)

Zařízení	Podíl
stolní tenis	55,5
basketbalový koš	52,2
venkovní kondiční kout	32,2
jiné	29,0

Během přestávek mezi vyučovacími hodinami nebo během volných hodin mohou žáci ve více než polovině škol, které byly zapojeny do inspekční činnosti, aktivně odpočívat u stolního tenisu a basketbalového koše, v necelé třetině škol pak mají k dispozici venkovní kondiční kout a jiná obdobná zařízení (stolní fotbal, průlezky, žebřiny aj.).

Další oblast, na kterou se Česká školní inspekce zaměřovala, se týkala vybavenosti škol sportovním zařízením, náčiním a pomůckami.

Tabulka č. 4 Vybavenost sportovním zařízením, náčiním a pomůckami (s ohledem na počet žáků) podle ředitelů škol – podíl škol (v %)

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
míče (volejbal, kopaná, basketbal, házená apod.)	63,4	33,7	2,9	0,0
švihadla	68,6	27,5	3,5	0,3
gymnastické nářadí (žíněnky, šplhadla, hrazda apod.)	45,3	34,3	16,5	3,9
lyžařská výstroj k zapůjčení	7,2	9,8	12,1	70,9
pomůcky pro zdravotní tělesnou výchovu (cvičební podložky, posilovací gumy apod.)	11,7	34,8	36,8	16,7
atletické nářadí (koule, disky, startovní bloky, překážky apod.)	15,1	28,5	33,4	23,0
vybavení pro sportovní hry (florbal, lakros apod.)	28,9	47,9	15,2	7,9

Vybavenost základních škol sportovním zařízením, náčiním a pomůckami je podle vyjádření jejich ředitelů i učitelů na dobré úrovni – téměř všechny školy jsou vybaveny míči a švihadly, necelé čtyři pětiny škol mají k dispozici gymnastické nářadí a vybavení pro sportovní hry. Učitelé častěji pozitivně hodnotí vybavení pro sportovní hry (mají v této oblasti detailnější informace než ředitel školy). Celkově dvě třetiny učitelů hodnotí vybavení jejich školy pro výuku tělesné výchovy jako dostatečné.

Na druhé straně více než polovina škol není vybavena nářadím a náčiním pro atletické disciplíny (nejde přitom jen o školy, které nedisponují pro výuku tělesné výchovy atletickou drahou) a pomůckami pro zdravotní tělesnou výchovu. Právě nedostatečné vybavení atletickým nářadím a náčiním je nejčastějším důvodem nespokojenosti 37 % učitelů, kteří vybavení školy pro výuku tělesné výchovy hodnotili jako nedostatečné. Z dalších nedostatků uváděných učiteli byla nejčastěji zmíněna absence atletické dráhy a venkovní travnaté či jiné plochy.

Pouze každá šestá základní škola má možnost zapůjčit žákům lyžařskou výstroj, a tím pro žáky zvýšit dostupnost lyžařského kurzu. Z hlediska podpory kladného vztahu žáků k zimním sportům je i tento zjištěný podíl pozitivní skutečností, nicméně zjevně v této oblasti existuje

značná rezerva v aktivizačním úsilí škol (zejména vzhledem k faktu, že nejčastěji uváděným důvodem pro neúčast žáků na lyžařském výcviku jsou finanční důvody – viz 3.5).

3.2 Personální a organizační podmínky

Významným předpokladem podpory pohybových dovedností a aktivity žáků je odborná zdatnost vyučujících tělesné výchovy, proto Česká školní inspekce v rámci tematického šetření zjišťovala, jaký podíl výuky tělesné výchovy zajišťují aprobovaní pedagogové a zda vyučující tělesné výchovy zvyšovali svoji odbornost v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zatímco na 1. stupni základních škol zajišťovali 74,9 % výuky tělesné výchovy aprobovaní pedagogové (učitelství pro 1. stupeň ZŠ), na 2. stupni to bylo pouze 49,1 % výuky. Poloviční podíl výuky vedený neaprobovanými učiteli nelze hodnotit jinak než jako negativní faktor.

Při prezenční inspekční činnosti bylo zjišťováno, zda učitelé tělesné výchovy absolvovali v posledních třech letech nějaké další vzdělávání zaměřené na tělesnou výchovu a rozvoj pohybových dovedností. Takto zaměřené další vzdělávání absolvovaly více než dvě pětiny učitelů tělesné výchovy. Nejčastěji šlo o vzdělávání zaměřené na metody výuky a o různé instruktorské kurzy, menšinou pak o kurzy zaměřené na bezpečnost a ochranu zdraví a na zdravotní tělesnou výchovu. Nabídku dalšího vzdělávání zaměřeného na tělesnou výchovu a rozvoj pohybových dovedností považuje za dostatečnou 71,8 % učitelů. Nabídku vzdělávání spatřují učitelé jako nedostatečnou v oblasti nových sportovních disciplín a sportovních odvětví, které přitom žáci mohou vnímat jako atraktivnějším formy pohybové aktivity.

V rámci posuzování organizačních podmínek pro rozvoj pohybových dovedností bylo také sledováno, ve kterých ročnících byla posílena výuka tělesné výchovy disponibilní hodinou a zda jsou ve škole třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy.

Tabulka č. 5 Ve kterých ročnících jste posílili výuku TV využitím disponibilní hodiny? – podíl škol (v %)

	Podíl
disponibilní hodiny nebyly přidány	78,1
1. ročník	3,8
2. ročník	5,7
3. ročník	5,8
4. ročník	5,0
5. ročník	4,2
6. ročník	12,8
7. ročník	10,2
8. ročník	7,6
9. ročník	8,2

Ve více než pětině základních škol byly využity disponibilní hodiny k posílení výuky tělesné výchovy – častěji na 2. stupni (nejvíce v 6. a 7. ročníku). Třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy nejsou v základních školách příliš zastoupeny, na 1. stupni byly zaznamenány ve 2,4 % škol, na 2. stupni pak byly takto zaměřené třídy v 5,9 % škol. Celkově lze konstatovat, že se tělesná výchova realizuje ve školách většinou v minimálním předepsaném rozsahu, a tedy s existujícím prostorem pro její posílení.

Jedním z ukazatelů pohybové zdatnosti žáků jsou počty žáků, kteří jsou částečně nebo zcela osvobozeni z výuky tělesné výchovy. Uvolnit žáka z tělesné výchovy může ředitel školy na základě písemného doporučení registrujícího praktického lékaře nebo odborného lékaře (§ 50 odst. 2 školského zákona).

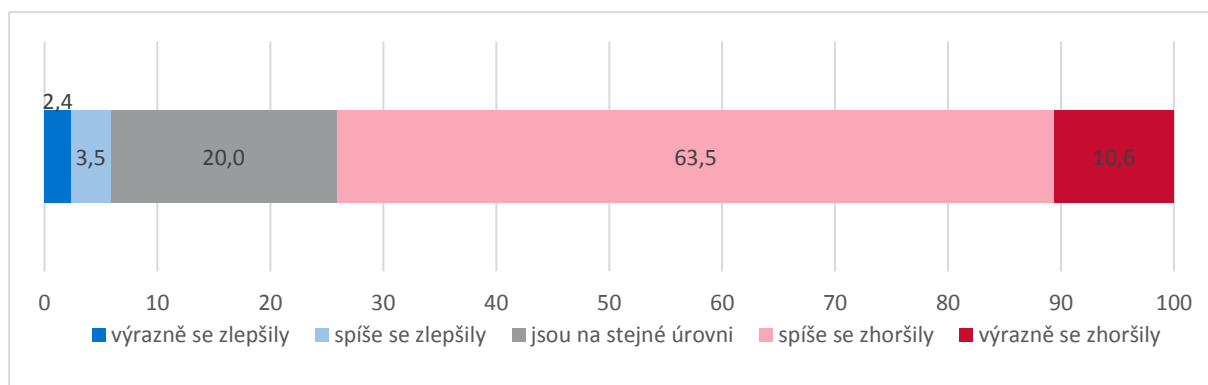
Tabulka č. 6 Částečné a úplné osvobození z tělesné výchovy

	Průměr žáků na školu	Podíl škol s alespoň jedním žákem částečně či úplně osvobozeným z TV(v %)
počet žáků na 1. stupni ZŠ, kteří jsou částečně osvobozeni z TV	0,8	26,9
počet žáků na 2. stupni ZŠ, kteří jsou částečně osvobozeni z TV	1,4	32,9
počet žáků na 1. stupni ZŠ, kteří jsou úplně osvobozeni z TV	0,4	22,4
počet žáků na 2. stupni ZŠ, kteří jsou úplně osvobozeni z TV	1,0	41,5

Počty žáků osvobozených (částečně nebo úplně) z tělesné výchovy nejsou nijak vysoké, mírně vyšší jsou na 2. stupni ZŠ. Úplné osvobození z tělesné výchovy je mírně častější než částečné osvobození. Ve 41,5 % základních škol mají na 2. stupni alespoň jednoho žáka úplně osvobozeného z tělesné výchovy, na 1. stupni má 22,4 % škol nejméně jednoho úplně osvobozeného žáka.

Učitelé tělesné výchovy se v dotazníku vyjadřovali k tomu, zda se podle jejich názoru za posledních 10 let změnila pohybová dovednost žáků.

Graf č. 2 Celková změna pohybových dovedností žáků za posledních 10 let – podíl učitelů (v %)

Podle téměř tří čtvrtin učitelů došlo ke zhoršení pohybových dovedností žáků. Pětina učitelů se domnívá, že jsou na stejné úrovni, a pouze necelých 6 % učitelů konstatovalo zlepšení úrovně pohybových dovedností žáků. Příčiny zhoršujících se pohybových dovedností žáků jsou pravděpodobně odrazem současného sedavého životního stylu a souvisejí s menším rozsahem spontánních a přirozených pohybových aktivit žáků ve venkovním prostředí, než tomu bývalo dříve.

3.3 Aktivní transport žáků do školy a ze školy

Jednou z přirozených a časově nenáročných pohybových aktivit žáků může být přesun do školy. Česká školní inspekce tedy zjišťovala, kolik žáků se dopravuje do školy a ze školy aktivním způsobem.

Tabulka č. 7 Podíl žáků školy, kteří se v podzimním a jarním období aktivně dopravují do školy (v %)

Odhadněte přibližný podíl žáků školy (v %), kteří v podzimním a jarním období, pokud to počasí umožňuje:	Podíl
docházejí do školy z domova pěšky	60,0
využívají k cestě do školy jízdní kolo	7,9
využívají k cestě do školy koloběžku	2,1
využívají k cestě do školy skateboard	0,5
využívají k cestě do školy kolečkové brusle	0,5

Pěšky docházejí z domova do školy v průměru tři pětiny žáků základních škol. Jízdní kolo využívá k cestě do školy průměrně necelých 8 % žáků. Koloběžku, skateboard či kolečkové brusle využívá k transportu do školy minimální podíl žáků. Možnosti aktivního transportu do školy jsou závislé na místních podmínkách a vzdálenosti, z níž žáci docházejí, obecně jsou ale zjištěné údaje spíše příznivé. Další roli hraje bezpečnost přesunu a také věk dětí, kdy spíše mladší děti do školy rodiče vozí, zatímco starší už se přepravují hromadnou dopravou a tam dochází k propojení aktivního i pasivního transportu.

Školy mohou podpořit využívání jízdy na kole k dopravě do školy poskytnutím hlídaného prostoru pro uložení jízdních kol během vyučování – takovou možnost poskytují více než dvě pětiny škol.

3.4 Pohybové aktivity o přestávkách a volných hodinách

S možností žáků realizovat během doby mimo výuku jakékoli pohybové aktivity, k nimž mají ve škole vytvořeny podmínky, souvisí to, kolik času stráví během přestávek mezi vyučovacími hodinami přecházením mezi učebnami.

Tabulka č. 8 Přecházejí žáci jednotlivých tříd na 2. stupni ZŠ o přestávkách do jiných učeben? – podíl škol (v %)

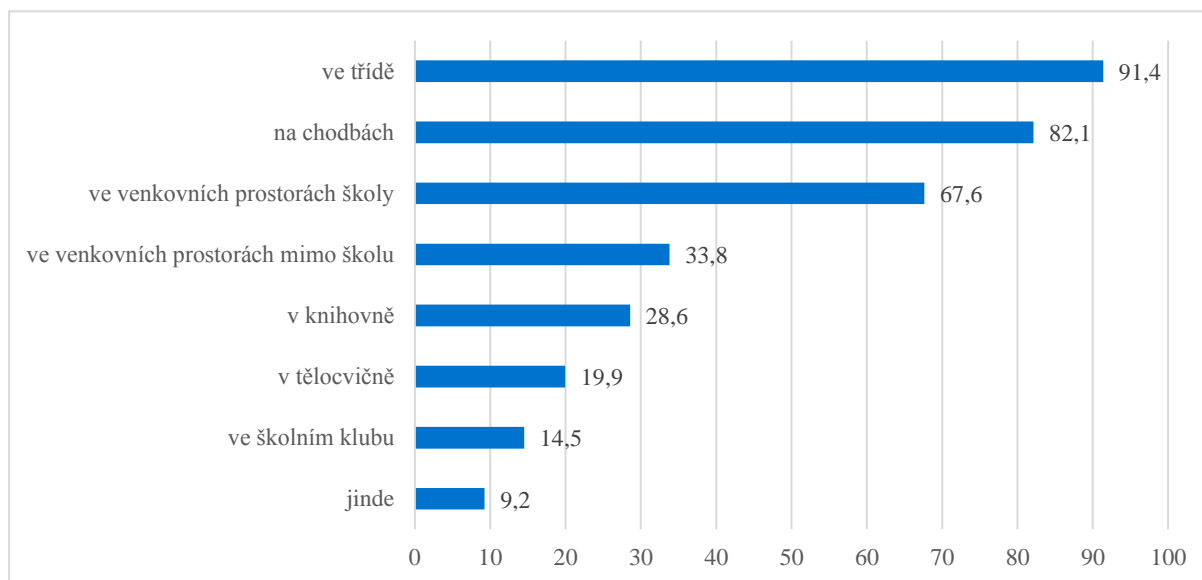
	Podíl
ne, nepřecházejí (s výjimkou výuky TV) žádný den	20,0
ano, ale jen v některých dnech týdne (alespoň v jednom zůstávají celý den v jedné učebně (s případnou výjimkou výuky TV)	6,2
ano, ale jen na vyučovací hodiny do speciálně odborně vybavených učeben a na TV	47,8
ano, po většině vyučovacích hodin přecházejí do jiné učebny	26,0

Ve čtyřech pětinách základních škol přecházejí žáci jednotlivých tříd na 2. stupni o přestávkách do jiných učeben. V největší míře jde o přechody na vyučovací hodiny do speciálně vybavených učeben a na výuku tělesné výchovy. Ve více než čtvrtině škol přecházejí žáci do jiné učebny po většině vyučovacích hodin. V takových případech se nabídka prostor a vybavení, které školy deklarují (pingpongové stoly, volně přístupná hřiště a tělocvičny), míjí účinkem.

Žáci mohou o velkých přestávkách a volných hodinách na oběd využívat čas různým způsobem – zpravidla podle vlastního uvážení, nicméně školy v některých případech žákům výslovně

doporučují odpočívat aktivně formou některé nenáročné pohybové aktivity. Taková doporučení svým žákům vydává 59,8 % škol pro velké přestávky a 61,8 % škol pro volné hodiny na oběd. Prostory, kde žáci mají možnost trávit čas velkých přestávek a volných hodin na oběd, shrnuje graf č. 3.

Graf č. 3 Prostory, kde mohou žáci trávit čas velkých přestávek a volných hodin na oběd² – podíl škol (v %)

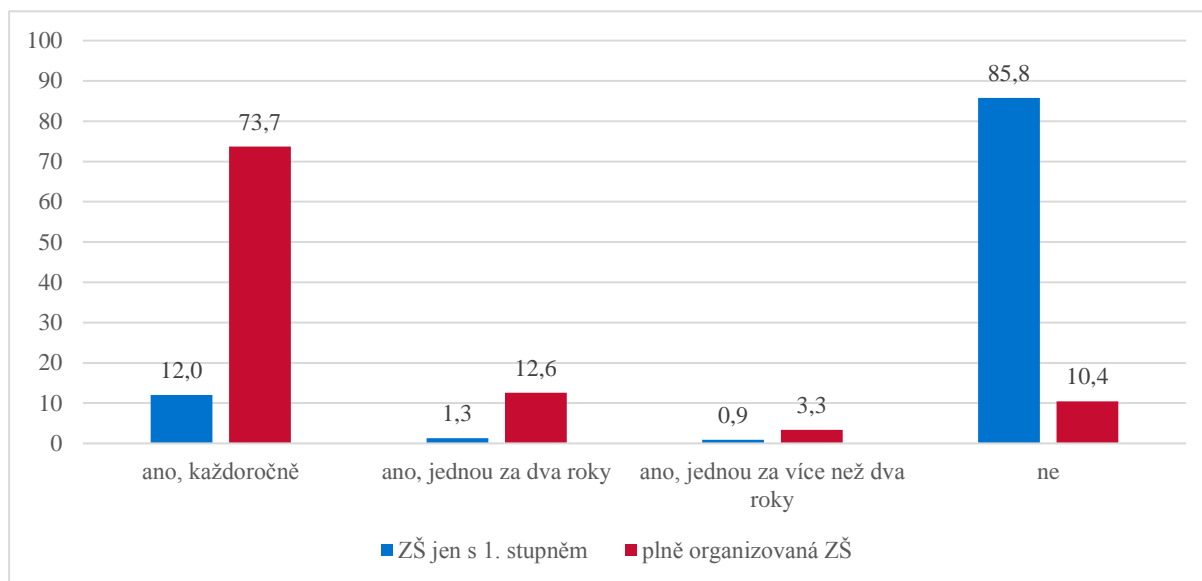
Kombinace tří nejčastějších prostor (třídy, chodby a venkovní prostor školy), kde mohou žáci trávit čas, byly zjištěny v 53,1 % základních škol. V necelé desetině škol mají žáci možnost trávit čas v jiných prostorech, v největší míře jde o školní družiny a učebny ICT.

3.5 Lyžařský kurz

Významným prvkem podporujícím pohybové dovednosti a aktivitu žáků je lyžařský kurz, mimo jiné proto, že rozvíjí celoživotní vztah žáků k zimním sportům.

² Mimo návštěvy školní jídelny a sociálního zařízení.

Graf č. 4 Organizuje škola lyžařský kurz? – podíl škol (v %)

Lyžařský kurz organizují vzhledem k začlenění do ŠVP a věku žáků výrazně častěji plně organizované školy (s 1. a 2. stupněm), lyžařské kurzy jsou organizovány v 9 z 10 těchto škol. Naproti tomu základní školy jen s 1. stupněm pořádají lyžařské kurzy jen ve 14 % z nich. Pokud školy organizují lyžařské kurzy, tak výrazně převládá každoroční frekvence s místem konání v tuzemsku.

Tabulka č. 9 Kde zpravidla škola lyžařské kurzy organizuje? – podíl škol (v %)

	Podíl
zpravidla v tuzemsku	95,7
zpravidla v zahraničí	1,7
v tuzemsku i v zahraničí	2,6

Výše uvedená zjištění dokládají, že školy vytvářejí žákům dostatek příležitostí k výuce lyžování. Méně pozitivní je ovšem fakt, že lyžařským kurzem i přes nabídku ze strany školy neprojdou ani zdaleka všichni žáci, kteří by jím projít měli.

Tabulka č. 10 Podíl žáků, kteří lyžařský kurz během celé školní docházky neabsolvují ani jednou – podíl škol (v %)

	Podíl
menší než jedna pětina	44,7
přibližně jedna čtvrtina	25,8
přibližně jedna polovina	12,7
přibližně dvě třetiny	7,3
více než dvě třetiny	9,5

Alarmující je, že v téměř třetině základních škol neabsolvuje během celé školní docházky lyžařský kurz ani jednou nadpoloviční většina žáků. Pouze v 44,7 % škol je takových žáků méně než jedna pětina. Důvody, o něž zákonní zástupci žáků opírají svá rozhodnutí o neúčasti žáků na lyžařském kurzu, jsou různé.

Tabulka č. 11 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se lyžařského kurzu neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	27,7
finanční důvody	50,5
nezájem o lyžování	9,7
zdravotní důvody	10,8
jiné	1,3

Převažujícím důvodem neúčasti na lyžařském kurzu jsou finanční důvody – nejčastějším důvodem zákonných zástupců jsou v přibližně polovině škol. V desetině škol jsou nejčastějším důvodem zdravotní omezení žáků, téměř stejně často je převažujícím důvodem nezájem žáků o lyžování. Finanční náročnost lyžařského kurzu přitom 17 % škol (zpravidla plně organizované školy) snižuje nabídkou zapůjčení základního lyžařského vybavení žákům (viz tabulka 4).

Některé školy (29,5 % škol) nabízejí žákům různou formu pomoci s krytím finančních nákladů spojených s lyžařským kurzem. Ve více než polovině takových škol mohou zákonní zástupci získat příspěvek od sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ), třetina škol pomáhá zákonným zástupcům získat finanční příspěvek od odboru sociální péče městského úřadu, v menšinové míře se jednalo o příspěvky od zřizovatele, sponzorské dary, příspěvky z nadačního fondu a sociálního fondu školy. Další možností, jak snížit finanční zatížení pro rodiče, je u některých zdravotních pojišťoven forma příspěvků v rámci nadstandardní péče.

3.6 Sportovní kurzy

Podobně jako u lyžařských kurzů, také u sportovních kurzů platí, že jsou významným nástrojem z hlediska motivace žáků k pohybu i z pohledu možnosti rozvíjet u žáků komplexní pohybové dovednosti. Proto se Česká školní inspekce zaměřila mimo jiné také na to, jak často a kde jsou sportovní kurzy školami organizovány, jaký je podíl žáků, kteří sportovní kurz neabsolvuji, a jaké jsou důvody jejich neúčasti.

Tabulka č. 12 Organizuje škola sportovní kurzy? – podíl škol (v %)

	ano, každoročně	ano, jednou za dva roky	ano, jednou za více než dva roky	ne
cykloturistika	11,5	1,1	3,9	83,5
vodní turistika	8,1	1,3	2,8	87,8
turistika	16,4	1,9	3,2	78,6
všestranné	15,7	1,4	3,7	79,2
jiné	10,5	1,7	1,3	86,6

Nepříznivým zjištěním je, že sportovní kurzy vůbec nepořádá 57,1 % oslovených základních škol. Z druhů sportovních kurzů školy nejvíce organizují turistické a všestranné kurzy (ve více než pětině škol), v menší míře školy pořádají kurzy zaměřené na cykloturistiku, vodní turistiku a jiné kurzy. U všech druhů sportovních kurzů převažuje každoroční pořádání, organizaci jednou za dva roky nebo jednou za více let uvedly pouze minimální podíly škol.

Tabulka č. 13 Kde zpravidla škola sportovní kurzy organizuje? – podíl škol (v %)

	Podíl
zpravidla v tuzemsku	94,6
zpravidla v zahraničí	1,7
v tuzemsku i v zahraničí	3,7

Téměř všechny sportovní kurzy organizované základními školami se odehrávají v tuzemsku.

Podobně jako u lyžařských kurzů, i v tomto případě jsou v základních školách nemalé podíly žáků, kteří se sportovních kurzů neúčastní, byť je tato skupina žáků menší než u lyžařských kurzů.

Tabulka č. 14 Podíl žáků, kteří sportovní kurz během celé školní docházky neabsolvují ani jednou? – podíl škol (v %)

	Podíl
menší než jedna pětina	58,5
přibližně jedna čtvrtina	16,4
přibližně jedna polovina	7,3
přibližně dvě třetiny	4,2
více než dvě třetiny	13,6

V téměř třech pětinach škol je žáků neúčastnících se sportovních kurzů méně než jedna pětina, naproti tomu ve čtvrtině škol neabsolvuje sportovní kurz polovina a vyšší podíl žáků (u lyžařských kurzů to bylo téměř 30 % škol).

Tabulka č. 15 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se sportovního kurzu neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	31,5
finanční důvody	32,7
nezájem o sport	13,6
zdravotní důvody	19,9
jiné	2,3

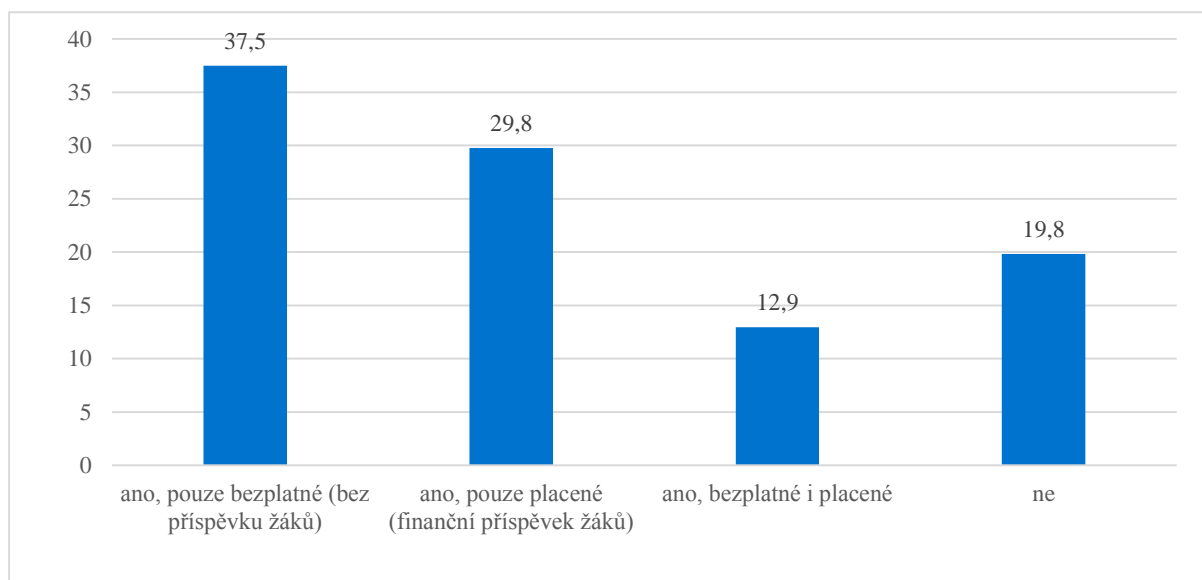
V necelé třetině základních škol jsou nejčastějším důvodem neúčasti na sportovním kurzu finanční důvody (menší četnost než u lyžařských kurzů), v bezmála pětina základních škol převažují mezi důvody neúčasti zdravotní důvody. Alarmující je podíl 13,6 % škol, v nichž je nejčastějším důvodem neúčasti žáků na sportovním kurzu nezájem o sport.

Žáci ve 27,7 % základních škol mají možnost si bezplatně zapůjčit potřebné sportovní vybavení. Možnost pomoci s krytím finančních nákladů spojených se sportovním kurzem nabízí svým žákům necelá čtvrtina základních škol. Ve více než dvou pětinach takových škol mohou žáci získat finanční příspěvek SRPŠ, v 38,8 % škol mají žáci možnost získat finanční příspěvek od odboru sociální péče městského úřadu. V menší míře mohou být žákům poskytnuty příspěvky od zřizovatele, příspěvky z nadačního fondu školy, případně jiné organizace rodičů.

3.7 Sportovní zájmová činnost a spolupráce se sportovními zájmovými organizacemi

Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti také zjišťovala, zda základní školy realizují sportovní zájmovou činnost (v bezplatné nebo placené formě) a s jakými sportovními zájmovými organizacemi školy trvale spolupracují.

Graf č. 5 Organizuje škola ve školním roce 2015/2016 zájmové sportovní kroužky? – podíl škol (v %)

Ve školním roce 2015/2016 organizovaly čtyři pětiny základních škol zájmové sportovní kroužky, ve více než třetině škol šlo o bezplatné kroužky, ve třech desetinách škol o placené kroužky a v osmině škol byly realizovány bezplatné i placené kroužky. Z hlediska vytváření podmínek pro rozvoj pohybové aktivity žáků je nepříznivým zjištěním fakt, že v pětině základních škol žákům žádné sportovní kroužky (ať už placené nebo bezplatné) nabízeny nejsou.

Tabulka č. 16 Kolik bezplatných zájmových sportovních kroužků (bez příspěvku žáků) škola ve školním roce 2015/2016 organizuje? – podíl škol (v %)

Počet kroužků	Podíl
1	37,0
2	23,3
3 až 4	22,5
5 až 6	11,0
7 až 10	3,7
11 a více	2,5

Základní školy, které sportovní zájmové kroužky žákům nabízejí, organizovaly ve školním roce 2015/2016 v průměru 3 bezplatné zájmové sportovní kroužky. Počet bezplatných sportovních kroužků závisí podle očekávání na velikosti školy, školy s větším počtem žáků mají v průměru více kroužků než menší školy (školy do 100 žáků 1,8 kroužku, školy s více než 300 žáky 4,7 kroužku). Tyto kroužky vede v naprosté většině škol pedagog školy, v přibližně desetině škol pak externista bez trenérské kvalifikace (např. dospělý aktivní sportovec ve sportovním odvětví,

na které je kroužek zaměřen, z řad rodičů nebo bývalých žáků školy) nebo externista s trenérskou kvalifikací.

Tabulka č. 17 Kolik placených zájmových sportovních kroužků (s finančním příspěvkem žáků) škola ve školním roce 2015/2016 organizuje? – podíl škol (v %)

Počet kroužků	Podíl
1	23,6
2	19,4
3 až 4	25,3
5 až 6	13,6
7 až 10	11,2
11 a více	6,9

Placené zájmové sportovní kroužky organizovaly základní školy ve školním roce 2015/2016 častěji než kroužky bezplatné. Průměrně školy pořádaly 4,2 placených sportovních kroužků. Placené sportovní kroužky podobně jako neplacené častěji organizují školy s více žáky (školy do 100 žáků 2 kroužky, školy s více než 300 žáky 6 kroužků). Ve třech čtvrtinách škol vede placené kroužky pedagog školy, v necelých dvou pětinách škol externista s trenérskou kvalifikací a přibližně ve čtvrtině škol externista bez trenérské kvalifikace. Vyšší podíl odborně připravených externistů je v souladu s faktem, že zákonní zástupci žáků za sportovní kroužek platí.

Bezplatné zájmové sportovní kroužky organizované školou navštěvovalo ve školním roce 2015/2016 v průměru 32,5 žáka 1. stupně a 15,6 žáka 2. stupně, placené zájmové sportovní kroužky pořádané školou navštěvovalo v uvedeném školním roce v průměru 47,4 žáka na 1. stupni a 18,5 žáka na 2. stupni. Účast žáků na sportovních kroužcích není bohužel příliš vysoká – v přepočtu na počet žáků školy platí, že bezplatné i placené sportovní kroužky navštěvovala na 1. stupni zhruba jen čtvrtina žáků, na 2. stupni pak dokonce jen přibližně 15 % žáků.

Pomoc s krytím finančních nákladů spojených s úhradou kroužků nabízí svým žákům pouze 12,4 % základních škol. Necelá třetina takových škol žákům nabízí možnost získání příspěvku na sportovní kroužky od odboru sociální péče městského úřadu, 22,9 % škol umožňuje žákům získat příspěvek SRPŠ. Jiné zdroje pomáhají žákům ve více než polovině škol, šlo zejména o příspěvek od zdravotní pojišťovny a osvobození od platby za kroužek.

Pro podněcení pohybové aktivity a zájmu o sport u žáků je významná spolupráce škol se sportovními zájmovými organizacemi.

Tabulka č. 18 S jakými sportovními zájmovými organizacemi škola trvale spolupracuje? – podíl škol (v %)

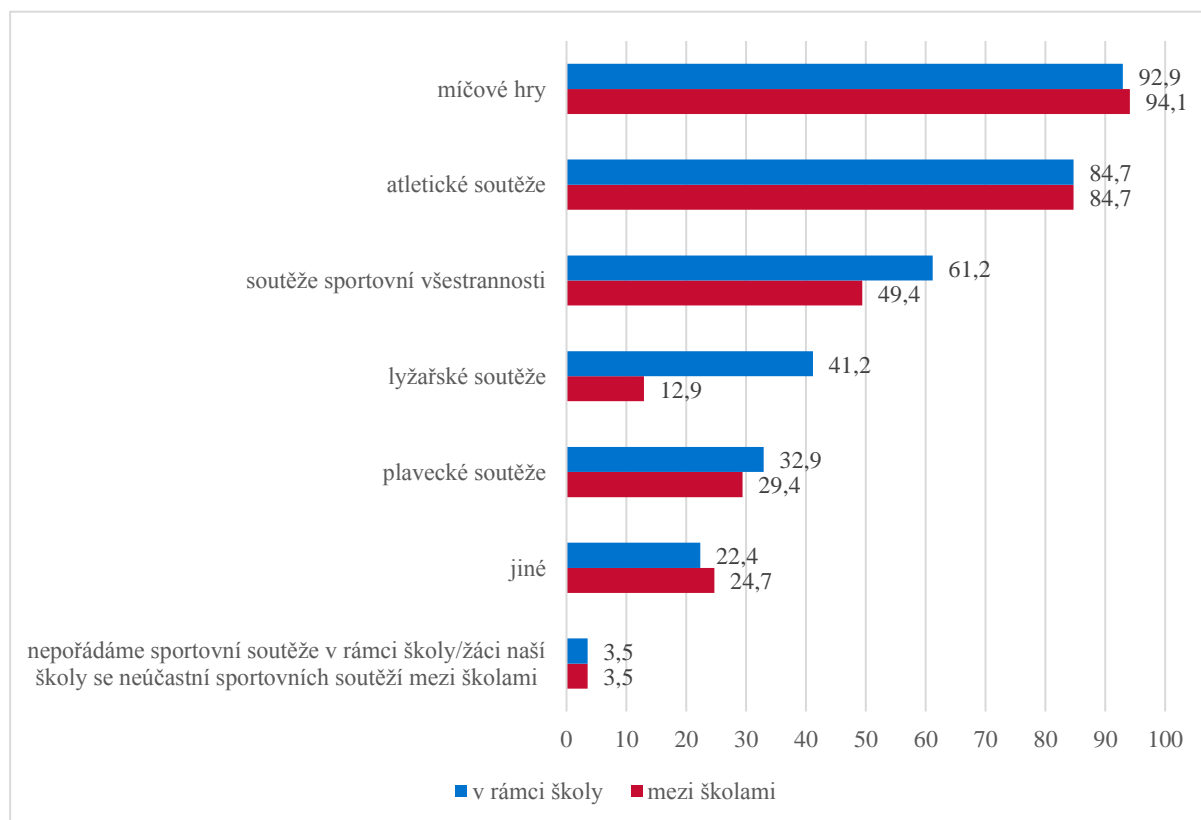
	Podíl
Česká obec sokolská	22,3
Orel	2,1
Česká asociace Sport pro všechny	5,8
Asociace školních sportovních klubů ČR	46,8
Česká unie sportu	5,5
jiné	27,5
se žádnými	26,3

Pozitivním zjištěním je skutečnost, že téměř tři čtvrtiny základních škol trvale spolupracují s alespoň jednou sportovní zájmovou organizací. V největší míře navázaly školy spolupráci s Asociací školních sportovních klubů ČR (necelá polovina škol). Více než čtvrtina škol spolupracuje s jinými sportovními zájmovými organizacemi, mezi které patří hlavně místní sportovní kluby, tělovýchovné jednoty a domy dětí a mládeže. Spolupráci s Českou obcí sokolskou uvedla více než pětina základních škol. V malé míře spolupracují školy s Českou asociací Sport pro všechny, Českou unií sportu a Orlem.

3.8 Sportovní soutěže

Významným motivačním faktorem pro pohybové aktivity žáků jsou sportovní soutěže. Vedle sportovního přínosu jsou rovněž důležitým prostředkem pro zvyšování sounáležitosti žáků s jejich školou, případně třídou. Proto se Česká školní inspekce zaměřila také na druhy sportovních soutěží, kterých se účastní žáci v rámci vlastní školy, a také na sportovní soutěže mezi školami.

Graf č. 6 Jakých sportovních soutěží v rámci školy a mezi školami se žáci účastní? – podíl škol (v %)

Jednoznačně příznivým zjištěním je skutečnost, že podle vyjádření učitelů tělesné výchovy se pouze ve 4 % škol žáci neúčastní žádných školních ani meziškolních soutěží. Pokud se žáci soutěží účastní, jde nejčastěji o soutěže v míčových hrách a soutěže v atletických disciplínách. Rozšířené jsou rovněž soutěže ve florbalu, orientačním běhu a stolním tenisu. Překvapivě vysoký podíl škol s lyžařskými soutěžemi padá pravděpodobně na vrub obvyklých závěrečných závodů na lyžařských kurzech. Nečekaně vysoký je podíl škol, jejichž žáci se účastní plaveckých soutěží (v rámci školy může jít o soutěže konané v rámci výuky v plaveckých kurzech, překvapivě ale převládají plavecké soutěže mezi školami).

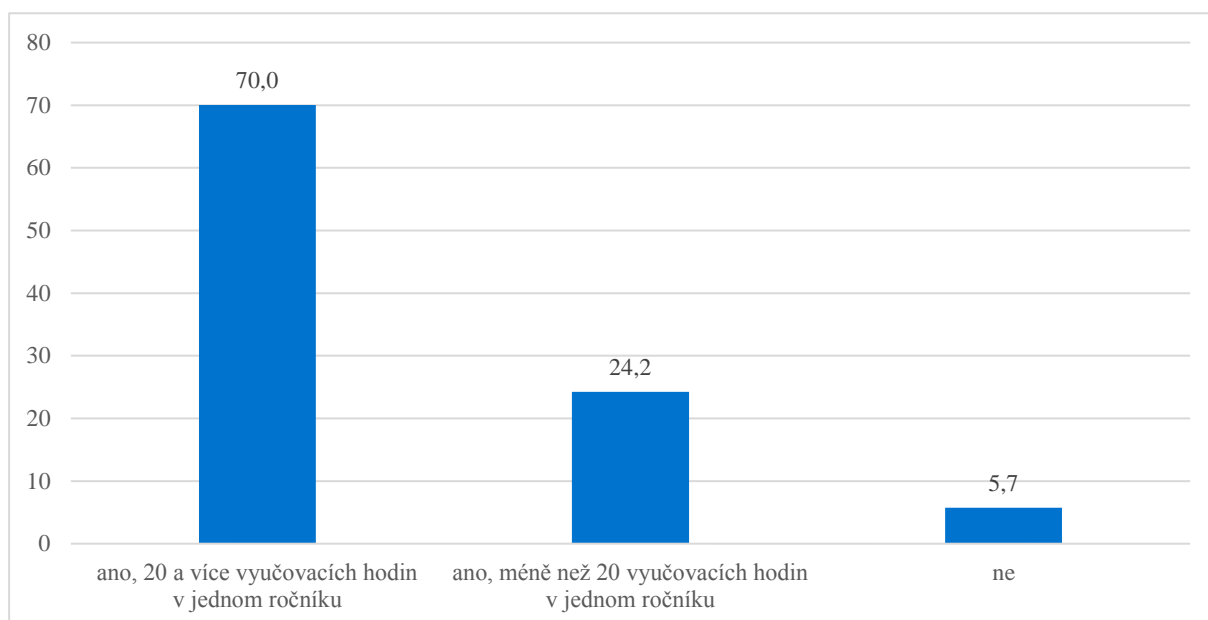

Podle výpovědi ředitelů je 42,5 % základních škol pořadatelem sportovních soutěží, kterých se účastní žáci z více škol. Jakkoli by tento podíl mohl být vyšší, je třeba brát v úvahu, že ne každá základní škola má pro pořádání meziškolních sportovních soutěží prostorové podmínky, které jsou přece jen náročnější než podmínky pro běžnou výuku.

3.9 Výuka plavání

Základní celoživotní pohybovou dovedností je plavání. I když příležitosti k plavání mají žáci převážně mimo školu, osvojení správných návyků techniky plavání je bez odborného vedení prakticky nemyslitelné. Česká školní inspekce proto zjišťovala, v jakém rozsahu organizují školy na 1. stupni výuku plavání a kde tato výuka probíhá. Dále byl zjišťován podíl žáků, kteří neabsolvovali výuku plavání, včetně důvodů jejich neúčasti.

Graf č. 7 Organizuje škola v rámci výuky tělesné výchovy (dle ŠVP) na 1. stupni výuku plavání? – podíl škol (v %)

Výuku plavání na 1. stupni (dle ŠVP) organizuje v rámci výuky tělesné výchovy naprostá většina základních škol. Více než dvě třetiny škol mají plavecký kurz plavání v délce 20 a více vyučovacích hodin v jednom ročníku (95 % z nich uskutečňuje základní plaveckou výuku v souladu s metodickým pokynem MŠMT³ v rozsahu nejméně 40 vyučovacích hodin během 1. stupně). V necelé čtvrtině škol trvá plavecký kurz méně než 20 vyučovacích hodin v jednom ročníku.

Tabulka č. 19 V jakých ročnících organizujete v rámci tělesné výchovy výuku plavání v minimálním rozsahu 20 vyučovacích hodin v jednom ročníku? – podíl škol (v %)

	20 hodin	21–40 hodin	41–60 hodin	61–80 hodin
1. ročník	88,7	9,6	1,3	0,4
2. ročník	85,3	13,9	0,6	0,2

³ Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění výuky plavání v základních školách, č. j. MSMT-37471/2014 účinný od 9. 2. 2015
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/metodicky-pokyn-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

3. ročník	84,9	13,5	1,2	0,4
4. ročník	85,7	12,5	1,2	0,6
5. ročník	85,5	12,7	1,2	0,6

Výuku plavání v minimálním rozsahu 20 vyučovacích hodin v jednom ročníku organizují základní školy v největší míře v druhém a třetím ročníku. Podíly škol podle počtu vyučovacích hodin plavání v jednotlivých ročnících zobrazuje tabulka č. 19. V naprosté většině škol je plavecký kurz dlouhý 20 hodin, délku kurzu 21–40 hodin má v jednotlivých ročnících 10–14 % škol. Delší kurzy byly zaznamenány v jen zanedbatelné míře.

Ve více než třech čtvrtinách škol probíhá výuka plavání v rámci tělesné výchovy v plavecké škole, zpravidla ve veřejně přístupných bazénech. U jiného subjektu, který není zapsán ve školském rejstříku, probíhá výuka plavání v 15 % škol. Přímou ve školách, které vlastní nebo spravují plavecký bazén, realizuje výuku plavání 7,5 % škol.

Účast žáků ve výuce plavání je významně vyšší než v případě lyžařských kurzů a sportovních kurzů, jistě už jenom proto, že jde o aktivitu realizovanou v rámci doby výuky, organizované jako součást výuky tělesné výchovy.

Tabulka č. 20 Podíl žáků, kteří neabsolvovali ve školním roce 2014/2015 jim určenou výuku plavání – podíl škol (v %)

Podíl žáků	Podíl škol
0 % (absolvovali všichni)	34,3
1 až 2 %	18,9
3 až 5 %	22,3
6 až 10 %	14,4
11 až 20 %	5,2
21 až 50 %	1,7
více než 50 %	3,2

Výuku plavání neabsolvovalo ve školním roce 2014/2015 v průměru 6,8 % žáků, kteří ji měli absolvovat. Podíly žáků, kteří neabsolvovali výuku plavání, ukazuje tabulka č. 20. Jednoznačně pozitivní je zjištění, že ve třetině základních škol projdou výukovou plavání všichni žáci, jichž se týká. Pouze v desetině škol je podíl absentujících žáků vyšší než jedna desetina. Nejasné jsou poměry ve 3,2 % škol, v nichž je neúčast žáků ve výuce plavání více než poloviční.

Tabulka č. 21 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se výuky plavání neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	10,5
finanční důvody	6,7
nezájem	5,8
zdravotní důvody	85,7
jiné	1,8

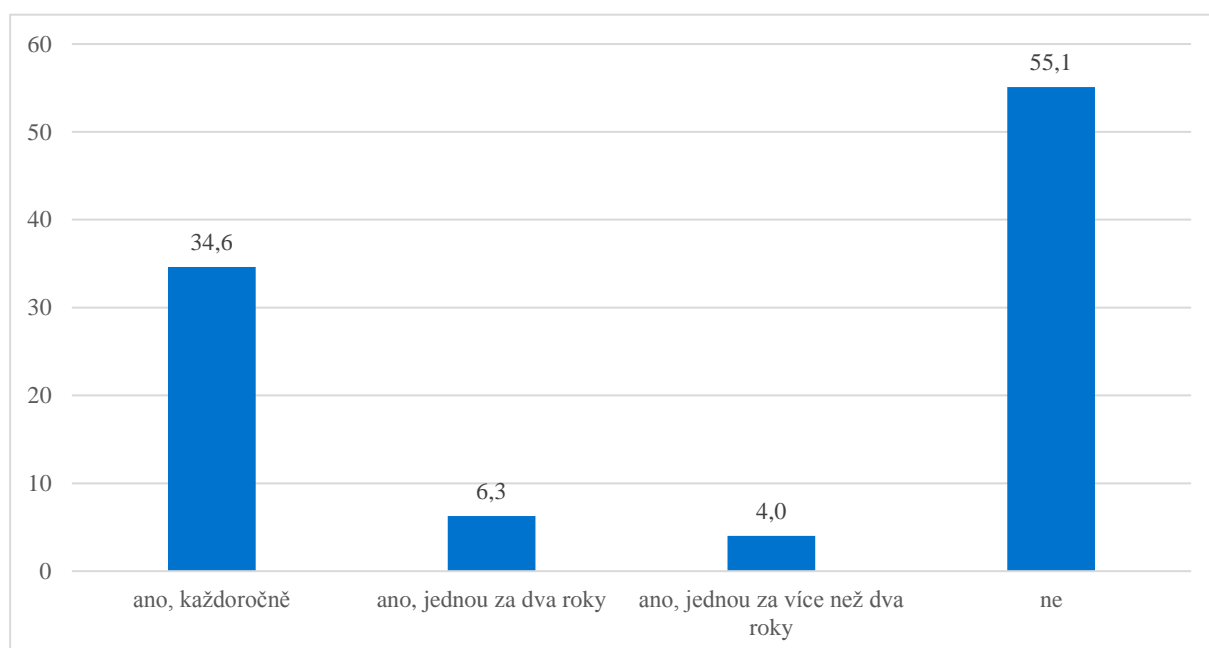
Oproti sportovním akcím konaným mimo školu (lyžařské kurzy, sportovní kurzy) u výuky plavání zákonní zástupci žáků označili za zdaleka nejčastější důvod neúčasti na výuce plavání zdravotní důvody (85,7 %). V menší míře jsou uváděny finanční důvody, nezájem o plavání a jiné důvody (např. strach z vody). Překvapivě přibližně v desetině škol se důvody neúčasti žáků na výuce plavání nezjišťují.

Na zajištění výuky plavání přispívají finančně zákonní zástupci žáků v 61,2 % základních škol. Různé formy pomoci s krytím finančních nákladů spojených s výukou plavání nabízí žákům necelá třetina škol – nejčastěji z jiných než vyjmenovaných zdrojů (příspěvek od zřizovatele, příspěvek z rozpočtu školy, příspěvek zdravotní pojišťovny) a ze zdrojů SRPŠ.

3.10 Škola v přírodě

Efektivním prostředkem ke zvyšování pohybové aktivity žáků a jejich pohybových dovedností jsou školy v přírodě. ČŠI se proto zaměřila mimo jiné na četnost organizace škol v přírodě a na zjištění podílu žáků, kteří školu v přírodě neabsolvují (včetně důvodů jejich neúčasti).

Graf č. 8 Organizuje škola pravidelně školu v přírodě? – podíl škol (v %)

Školu v přírodě pravidelně organizuje 44,9 % základních škol (vzhledem k tomu, že školy v malých obcích a městech s „přírodou na dosah“ nemají silné důvody vyjíždět s žáky kamkoli jinam, jde o poměrně překvapivě vysoké číslo). V rámci škol, které školy v přírodě organizují, převažuje jejich pořádání s každoroční frekvencí (více než třetina škol).

Tabulka č. 22 Podíl žáků, kteří neabsolvovali ve školním roce 2014/2015 školu v přírodě, i když měli – podíl škol (v %)

Podíl žáků	Podíl škol
0 % (absolvovali všichni)	11,7
1 až 2 %	9,1
3 až 5 %	20,4
6 až 10 %	22,5
11 až 20 %	18,3
21 až 50 %	13,1
více než 50 %	5,0

Školu v přírodě neabsolvovalo ve školním roce 2014/2015 (údaj byl zjišťován za uzavřený školní rok) v průměru 14,5 % žáků z těch, kteří ji měli absolvovat – vedle promarněného

zdravotního efektu (pobyt v přírodě) to pro ně představuje nevyužitou možnost věnovat se ve zvýšené míře aktivnímu pohybu v rámci školního kolektivu.

Tabulka č. 23 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se školy v přírodě neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	26,0
finanční důvody	50,7
zdravotní důvody	38,8
jiné	11,4

V polovině škol jsou nejčastějšími důvody neúčasti žáků na škole v přírodě důvody finanční, zdravotní důvody jsou nejčastějším důvodem neúčasti žáků na škole v přírodě v téměř dvou pětinach škol. Jiné důvody, mezi které patří hlavně nezáměr ze strany rodičů a nevěle k odloučení žáků od rodičů, uvedlo 11,4 % škol. Důvody neúčasti žáků na škole v přírodě nezjišťuje zhruba čtvrtina škol.

Pomoc s krytím finančních nákladů spojených se školou v přírodě nabízí necelá třetina základních škol. Ve dvou pětinach takových škol je žákům nabízen příspěvek SRPŠ. V téměř třetině škol může pomoci žákům příspěvek na školu v přírodě od odboru sociální péče městského úřadu. Jiné zdroje byly uvedeny ve více než třetině škol, jednalo se zejména o příspěvek od zřizovatele. V menší míře jsou žákům poskytovány příspěvky z nadačního fondu školy, případně od jiných organizací rodičů.

3.11 Zdravotní tělesná výchova

Dalším z témat, kterým se Česká školní inspekce věnovala, byla výuka předmětu Zdravotní tělesná výchova. Sledována byla četnost zařazení do výuky a dále počet žáků, kteří tento předmět navštěvují.

Výuku samostatného vyučovacího předmětu Zdravotní tělesná výchova organizuje pouze 3,4 % základních škol – v nich tento předmět navštěvuje 10,2 žáků na 1. stupni a 9,4 žáků na 2. stupni. Vzhledem ke dříve uvedenému faktu, že žáci s osvobozením z tělesné výchovy se vzdělávají ve více než polovině základních škol, představuje takto nízký podíl škol značnou rezervu ve vytvoření lepších podmínek pro zapojení žáků s trvalými zdravotními obtížemi do pravidelných pohybových aktivit v rámci školní výuky, a tím například ke kompenzaci jejich zdravotního znevýhodnění.

3.12 Výuka tělesné výchovy v hospitovaných hodinách

V rámci prezenční inspekční činnosti uskutečnila Česká školní inspekce také 300 hospitací v hodinách tělesné výchovy v základních školách. Předmětem hodnocení byl mimo jiné přístup učitelů tělesné výchovy k obsahu výuky a ke vzdělávacím cílům, organizace výuky, využívání vhodných učebních pomůcek a poskytování formativní zpětné vazby.

Obsah výuky

Téměř všichni učitelé (98 %) měli pro hospitovanou hodinu stanoven vzdělávací cíl. V naprosté většině hodin byl vzdělávací cíl vhodný vzhledem k schopnostem a dovednostem žáků a vzhledem ke školnímu vzdělávacímu programu. Dominantní složkou cíle byla dovednostní složka. Stanovený vzdělávací cíl byl splněn v 98 % hodin.

Organizace výuky

Ve dvou třetinách hodin byla výrazně zastoupena skupinová výuka, v menší míře pak frontální výuka a samostatná činnost žáků. V téměř všech hodinách byly využity dovednostně praktické metody a často byly využity aktivizující metody a názorně demonstrační metody. V naprosté většině hospitovaných hodin byly účelně využity metody a formy výuky a také učební pomůcky. Celkem 97 % hodin bylo dobře pedagogicky a organizačně zvládnutých a hodnocených jako přínosné pro žáky.

Žáci v hodinách tělesné výchovy

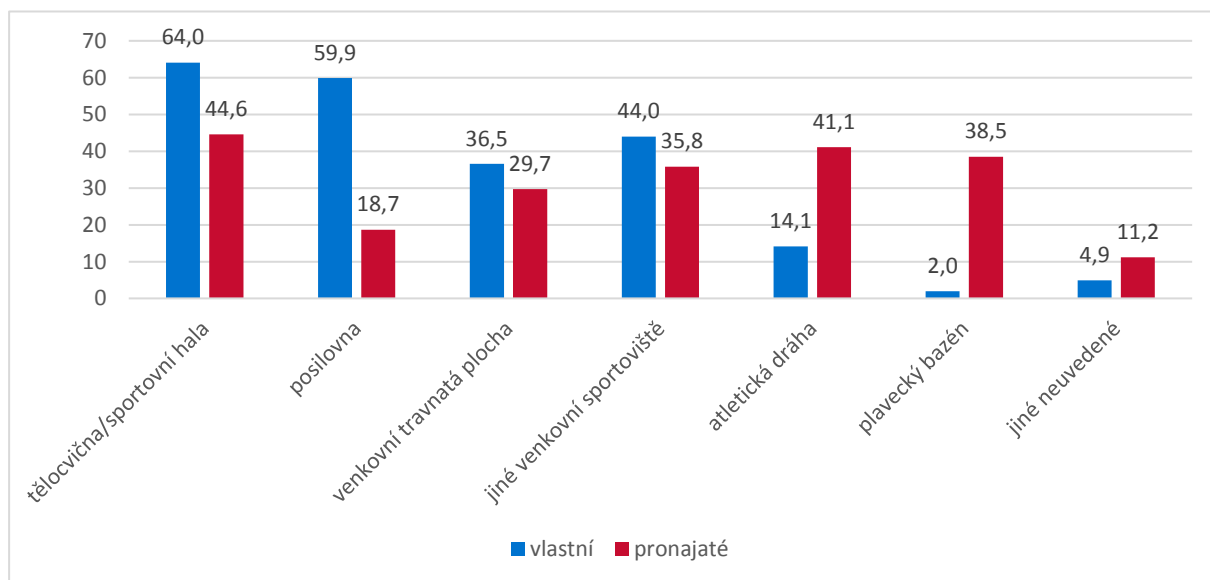
V 99 % hodin byla zaznamenána aktivita a zájem žáků o výuku. Výuka rozvíjela vzájemnou spolupráci a pozitivní vztahy, posilovala sebepojetí a sebevědomí. Formativní zpětnou vazbu poskytl učitelé žákům v 94,3 % hodin.

4 Vzdelávání v tělesné výchově, podpora rozvoje tělesné zdatnosti a pohybových dovedností ve středním vzdělávání

4.1 Materiální podmínky

Stejně jako v základních školách, i ve středních školách Česká školní inspekce zjišťovala, jaké mají zařízení pro pohybové aktivity žáků, do jaké míry jsou tato zařízení přístupná také mimo výuku a zda jsou školy dostatečně vybaveny sportovním náčiním a pomůckami.

Graf č. 9 Zařízení, která škola využívá pro výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Střední školy ve shodě se základními školami využívají častěji pro výuku tělesné výchovy vlastní zařízení než zařízení pronajatá. Téměř dvě třetiny středních škol mají vlastní tělocvičnu či sportovní halu, necelá polovina škol si tělocvičnu či halu pouze pronajímá, vlastní i pronajatou tělocvičnu či sportovní halu využívá téměř každá desátá škola. Pouze necelé procento středních škol vlastní tělocvičnu nemá ani si ji nepronajímá. Vlastní posilovnou disponuje přibližně 60 % středních škol. Atletickou dráhu a plavecký bazén si pronajímají dvě pětiny středních škol. V menším rozsahu probíhá výuka tělesné výchovy v jiných zařízeních (zimní stadion, víceúčelové hřiště, sál pro stolní tenis).

Tabulka č. 24 Velikost zařízení pro výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Zařízení	menší než volejbalové hřiště	přibližně velikosti volejbalového hřiště (18 x 9 m)	přibližně velikosti basketbalového hřiště (28 x 15 m)	přibližně velikosti hřiště na házenou (40 x 20 m)	přibližně velikosti fotbalového hřiště (100 x 50 m)	větší než fotbalové hřiště
tělocvična/sportovní hala	11,1	24,9	45,3	28,2	–	–
venkovní travnatá plocha	2,8	12,7	11,4	29,1	39,6	7,6
jiné venkovní sportoviště	1,6	22,0	22,0	39,5	16,7	4,0

Zjišťována byla také velikost zařízení využívaných pro výuku tělesné výchovy. Necelá polovina středních škol využívá tělocvičnu o velikosti basketbalového hřiště, 28,2 % škol má k dispozici tělocvičnu či sportovní halu o velikosti hřiště na házenou. Venkovní travnaté plochy mají nejčastěji rozměry fotbalového hřiště a hřiště na házenou, takto velké plochy využívají necelá dvě pětiny a necelá třetina středních škol. Jiné venkovní sportoviště má ve dvou pětinách škol velikost hřiště na házenou, v pětině škol velikost basketbalového hřiště a v další pětině škol velikost volejbalového hřiště.

Tabulka č. 25 Zařízení, která jsou přístupná žákům školy pro pohybové aktivity mimo výuku tělesné výchovy – podíl škol (v %)

Zařízení	volně přístupná před, během nebo po vyučování (přestávky, volné hodiny)	komerčně dostupná před, během nebo po vyučování (kroužky, sportovní kluby apod.)	volně přístupná nebo komerčně dostupná během víkendových nebo prázdninových dnů
tělocvična/sportovní hala	27,5	61,7	23,7
posilovna	41,6	34,0	13,7
venkovní travnatá plocha	37,2	19,0	14,8
jiné venkovní sportoviště	40,6	27,7	20,1
atletická dráha	14,6	20,5	13,7
plavecký bazén	1,3	22,6	11,0
jiné	4,0	7,2	5,1

Zařízení pro pohybové aktivity jsou přístupná žákům střední školy zpravidla i mimo výuku tělesné výchovy. Volně přístupné jsou před, během nebo po vyučování v největší míře posilovna, venkovní travnatá plocha a jiné venkovní sportoviště, ve více než čtvrtině škol rovněž tělocvična či sportovní hala. Komerčně dostupné jsou před, během nebo po vyučování v největší míře tělocvičny či sportovní haly (61,3 %), ve třetině škol je komerčně dostupná posilovna. Během víkendových nebo prázdninových dnů jsou ve větší míře volně přístupné nebo komerčně dostupné tělocvičny, sportovní haly a jiná venkovní sportoviště.

Tabulka č. 26 Zařízení, která jsou žákům k dispozici během přestávek mezi vyučovacími hodinami a/nebo během volných hodin – podíl škol (v %)

Zařízení	Podíl
stolní tenis	63,6
basketbalový koš	40,6
venkovní kondiční kout	17,2
jiné	26,6

Během přestávek mezi vyučovacími hodinami nebo během volných hodin mají žáci v necelých dvou třetinách škol možnost hrát stolní tenis, ve dvou pětinach škol mají k dispozici basketbalový koš. V menší míře mohou využívat venkovní kondiční kout a jiná zařízení – například stolní fotbal či posilovnu.

V souhrnu lze konstatovat, že žáci středních škol mají pro rozvoj pohybových dovedností a provádění pohybových aktivit vytvořeny ve středních školách dobré podmínky – ať už pro aktivity prováděné v rámci výuky tělesné výchovy, nebo pro aktivity realizované mimo vlastní vyučování.

Ředitelé škol poskytli informace o tom, jak jsou střední školy vybaveny pomůckami a náčiním pro výuku tělesné výchovy.

Tabulka č. 27 Vybavenost sportovním zařízením, náčiním a pomůckami (s ohledem na počet žáků) – podíl škol (v %)

	ano	spíše ano	spíše ne	ne
míče (volejbal, kopaná, basketbal, házená apod.)	70,9	25,6	3,0	0,6
švihadla	64,1	24,4	6,5	5,0
gymnastické nářadí (žíněny, šplhadla, hrazda apod.)	51,5	30,5	10,2	7,8
lyžařská výstroj k zapůjčení	10,5	12,7	19,2	57,7
pomůcky pro zdravotní tělesnou výchovu (cvičební podložky, posilovací gumy apod.)	24,3	32,6	26,1	17,0
atletické nářadí (koule, disky, startovní bloky, překážky apod.)	15,7	36,7	30,8	16,7
vybavení pro sportovní hry (florbal, lakros apod.)	45,0	43,7	9,1	2,2

Vybavenost středních škol sportovním zařízením, náčiním a pomůckami je podle ředitelů na dobré úrovni. Téměř všechny školy jsou vybaveny míči na kopanou, volejbal a basketbal. Přibližně devět desetin škol má dostatek švihadel a dostatečné vybavení pro sportovní hry. Čtyři pětiny škol mají k dispozici gymnastické nářadí. Pomůckami pro zdravotní tělesnou výchovu a atletickým nářadím je dostatečně vybavena více než polovina středních škol. V necelé čtvrtině škol si žáci mohou v souvislosti s lyžařským kurzem zapůjčit lyžařskou výstroj. Ředitelé středních škol hodnotí vybavení školy sportovním vybavením převážně lépe než ředitelé základních škol.

Spokojenost vyučujících tělesné výchovy s vybavením školy pro výuku tělesné výchovy je nižší než v případě učitelů základních škol – na nedostatečné vybavení prostor poukazuje 51,9 % učitelů tělesné výchovy středních škol oproti 37 % učitelů základních škol. Jedním z možných vysvětlení jsou vyšší nároky středoškolských učitelů na činnosti, které by s žáky v rámci výuky chtěli realizovat. Za nejvíce nedostatečné považují učitelé absenci atletické dráhy, velikost tělocvičny a absenci hřiště či travnaté plochy.

4.2 Personální a organizační podmínky

Obdobně jako v základních školách, i ve středních školách Česká školní inspekce získávala informace o tom, jaký podíl výuky tělesné výchovy zajišťují aprobovaní pedagogové, v jakém podílu škol byla alespoň v jednom oboru vzdělání posílena výuka tělesné výchovy disponibilní hodinou, zda jsou ve škole třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy a jaký počet žáků je částečně nebo úplně osvobozen z tělesné výchovy.

Ve školním roce 2015/2016 zajišťovali 85,5 % výuky tělesné výchovy ve středních školách aprobovaní pedagogové, což je vyšší podíl než na základních školách (74,9 % na 1. stupni, 49,1 % na 2. stupni).

Necelá polovina učitelů tělesné výchovy ve středních školách se v posledních třech letech zúčastnila některé z forem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (v základních školách to byly jen dvě pětiny učitelů). Obsahem dalšího vzdělávání byly nejčastěji bezpečnost a ochrana zdraví, metody výuky a různé instruktorské kurzy. Nabídku dalšího vzdělávání zaměřeného na tělesnou výchovu a rozvoj pohybových dovedností považují za dostatečnou čtyři pětiny středoškolských učitelů (v základních školách jen 71,8 % učitelů). Jako nedostatečnou spatřují učitelé nabídku vzdělávání v nových moderních metodách výuky a v nově vznikajících, pro žáky často přitažlivých sportech.

Disponibilní hodinu na posílení výuky tělesné výchovy využívají střední školy jen v poměrně malé míře – pouze v necelé pětině škol byla alespoň v jednom oboru vzdělání posílena výuka tělesné výchovy disponibilní hodinou (v základních školách byl zjištěn mírně vyšší podíl, konkrétně 21,9 % škol).

Podobně jako v základních školách, i ve středních školách nejsou příliš zastoupeny třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy (takto zaměřené třídy byly zaznamenány v 6,3 % středních škol).

Jedním z indikátorů zdravotního stavu a zdatnosti žákovské populace je podíl žáků s částečným nebo úplným osvobozením z tělesné výchovy (pro osvobození žáků z výuky tělesné výchovy platí stejná pravidla jako v případě základních škol – viz 3.2).

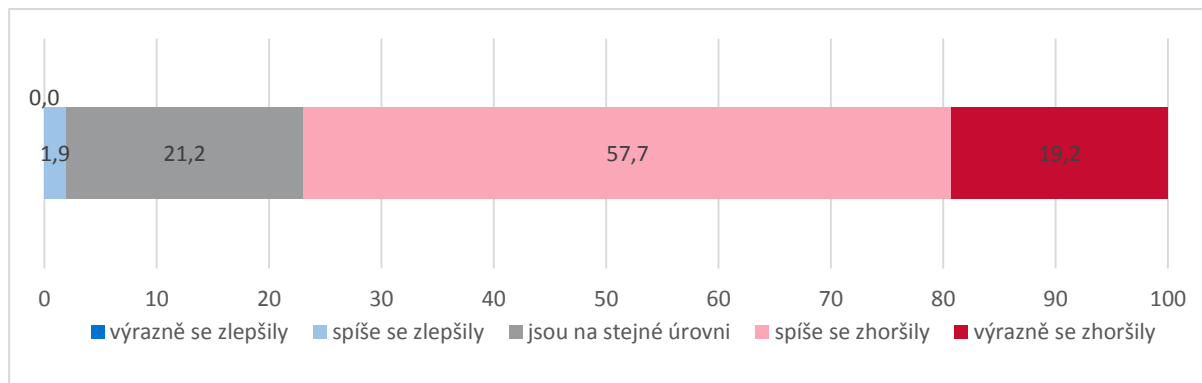
Tabulka č. 28 Částečné a úplné osvobození z tělesné výchovy

	Průměr žáků na školu	Podíl škol s alespoň jedním žákem částečně či úplně osvobozeným z TV(v %)
počet žáků na SŠ, kteří jsou částečně osvobozeni z tělesné výchovy	8,7	75,3
počet žáků na SŠ, kteří jsou úplně osvobozeni z tělesné výchovy	17,8	94,8

V porovnání se základními školami jsou ve středních školách žáci v mnohem větší míře částečně či úplně osvobozeni z tělesné výchovy. Na každou střední školu připadá v průměru jedna třída (26 žáků) složená pouze ze žáků s částečným nebo úplným osvobozením z tělesné výchovy (přibližně 9 žáků částečně osvobozených a 18 žáků úplně osvobozených). Alespoň jednoho žáka úplně osvobozeného z tělesné výchovy má 19 z 20 středních škol.

Graf č. 10 Celková změna pohybových dovedností žáků za posledních 10 let – podíl učitelů (v %)

Učitelé tělesné výchovy ve středních školách vnímají změnu pohybových dovedností žáků za uplynulých 10 let kritičtěji než učitelé základních škol. Na zhoršující se pohybové dovednosti poukazují více než tři čtvrtiny středoškolských učitelů (v základních školách o 4 procentní body méně) – pro důvody zhoršující se pohybové zdatnosti žáků platí stejné domněnky jako u žáků základních škol. Podle 21,2 % učitelů se pohybové dovednosti nezměnily a pouze necelá 2 % učitelů se domnívají, že se zlepšily.

4.3 Aktivní transport žáků do školy a ze školy

Česká školní inspekce zjišťovala také podíly žáků, kteří cestu do školy realizují některým z aktivních způsobů.

Tabulka č. 29 Podíl žáků školy, kteří se v podzimním a jarním období aktivně dopravují do školy (v %)

Odhadněte přibližný podíl žáků školy (v %), kteří v podzimním a jarním období, pokud to počasí umožňuje:	Podíl
docházejí do školy z domova pěšky	29,0
využívají k cestě do školy jízdní kolo	5,0
využívají k cestě do školy koloběžku	0,4
využívají k cestě do školy skateboard	0,6
využívají k cestě do školy kolečkové brusle	0,4

Aktivním způsobem se do středních škol dopravuje menší podíl žáků než u základních škol, čehož nejpravděpodobnějším vysvětlením je větší průměrná vzdálenost školy od bydliště žáků. Pěšky dochází z domova do školy pouze necelá třetina žáků (u základních škol 60 %), jízdní kolo využívá k cestě do školy 5 % žáků (u základních škol 7,9 %). Další dotazované možnosti (koloběžka, skateboard, kolečkové brusle) byly zaznamenány u zcela zanedbatelného podílu žáků.

Ačkoli podle odhadu ředitelů škol je podíl žáků středních škol využívajících k cestě do školy jízdní kolo menší než v základních školách, střední školy oproti základním školám častěji žákům nabízejí hlídání prostor pro uložení jízdních kol (necelá polovina středních škol, přibližně dvě pětiny základních škol). Ani tím ale nemohou pravděpodobně kompenzovat objektivní, výše uvedenou překážku pro širší využívání kola při cestách žáků do školy vyplývající z umístění školy vůči bydlištěm žáků.

4.4 Pohybové aktivity o přestávkách a volných hodinách

Také ve středních školách Česká školní inspekce zjišťovala informace o tom, v jaké míře žáci mezi vyučovacími hodinami přecházejí mezi učebnami.

Tabulka č. 30 Přecházejí žáci jednotlivých tříd na SŠ o přestávkách do jiných učeben? – podíl škol (v %)

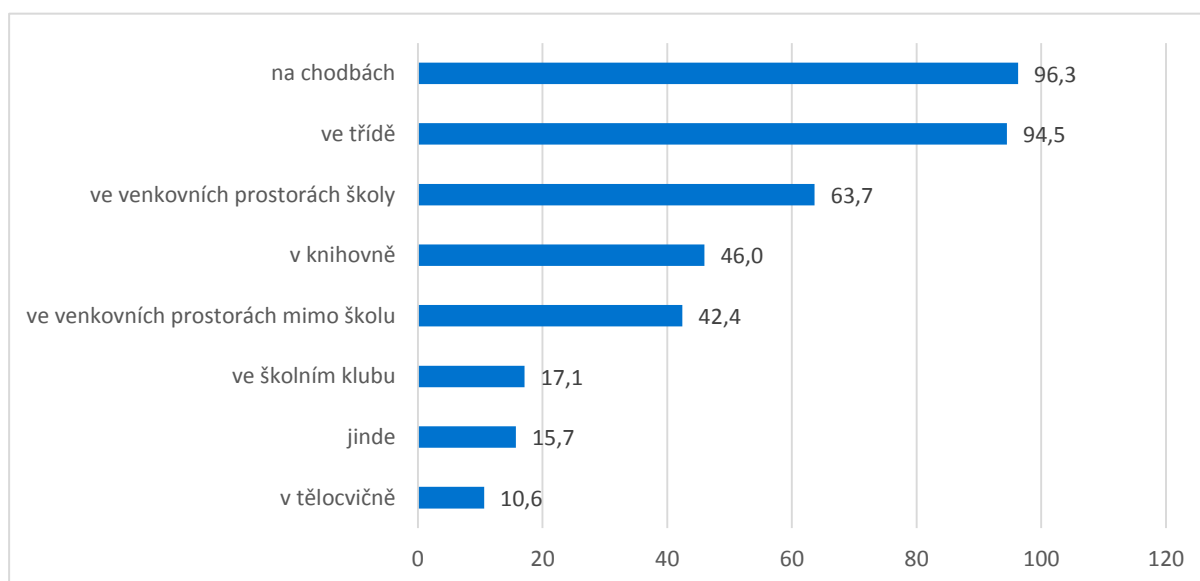
	Podíl
ne, nepřecházejí (s výjimkou výuky TV) žádný den	1,8
ano, ale jen v některých dnech týdne (alespoň v jednom zůstávají celý den v jedné učebně (s případnou výjimkou výuky TV)	6,1
ano, ale jen na vyučovací hodiny do speciálně odborně vybavených učeben a na TV	51,1
ano, po většině vyučovacích hodin přecházejí do jiné učebny	41,1

V téměř všech středních školách přecházejí žáci jednotlivých tříd o přestávkách do jiných učeben, pouze ve 2 % středních škol žáci o přestávkách mezi učebnami nepřecházejí (u základních škol 20 % škol). Nejčastěji jde jen o přechody na vyučovací hodiny do speciálně vybavených učeben a na výuku tělesné výchovy, ve dvou pětinach středních škol ale žáci přecházejí mezi učebnami v případě většiny vyučovacích předmětů. Přecházení žáků mezi učebnami o přestávkách je jednoznačně pozitivní skutečnost, protože se aktivně pohybují při přesunu všichni žáci, tedy i ti, kteří by jinak sportovní vybavení o přestávce ani nevyužili. Možnost využít sportovní vybavení tak zůstává na velkých přestávkách či pauzách na oběd.

Ve třech čtvrtinách středních škol využívají žáci čas o velkých přestávkách podle vlastního rozhodnutí, v pětinach středních škol je žákům doporučeno, jak by měli dobu velkých přestávek trávit. Způsob trávení volného času na oběd zcela závisí ve třech čtvrtinách škol na individuálním rozhodnutí žáků.

Oproti zjištěním ze základní školy je mírně odlišné pořadí prostor, v nichž mohou žáci středních škol trávit čas velkých přestávek a volných hodin na oběd.

Graf č. 11 Prostory, kde mohou žáci trávit čas velkých přestávek a volných hodin na oběd⁴ – podíl škol (v %)

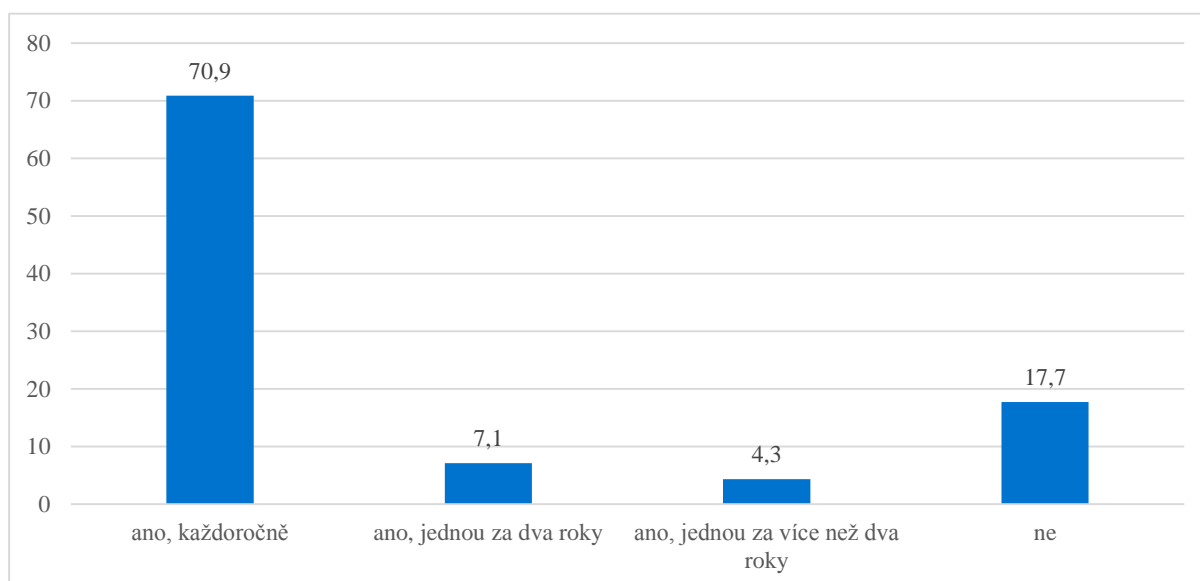
⁴ Mimo návštěvy školní jídelny a sociálního zařízení.

Kombinace tří nejčastějších prostor (chodby, třídy a venkovní prostor školy), kde mohou žáci trávit čas, byly zaznamenány v 58,3 % středních škol, střední školy oproti základním školám častěji uváděly chodbu (souvisí patrně s četnějšími přechody mezi učebnami) a knihovnu. Naopak méně často mohou žáci středních škol trávit volné přestávky a hodiny v tělocvičně. V necelé šestině škol mají žáci možnost trávit čas v jiných prostorech (učebny ICT, studovny apod.).

4.5 Lyžařský kurz

Obdobně jako v základních školách sledovala Česká školní inspekce i ve středních školách četnost organizace lyžařských kurzů a míru, ve které se jich žáci středních škol účastní.

Graf č. 12 Organizuje škola lyžařský kurz? – podíl škol (v %)

Střední školy organizují lyžařský kurz méně často než základní školy na 2. stupni, šestina středních škol lyžařský kurz vůbec nepořádá (na 2. stupni ZŠ jen desetina škol). Výrazně převládá každoroční pořádání lyžařského kurzu, menšinově organizace lyžařského kurzu jednou za 2 roky.

Tabulka č. 31 Kde zpravidla škola lyžařské kurzy organizuje? – podíl škol (v %)

	Podíl
zpravidla v tuzemsku	77,2
zpravidla v zahraničí	10,9
v tuzemsku i v zahraničí	11,9

Přibližně tři čtvrtiny středních škol organizují lyžařské kurzy zpravidla v tuzemsku (v základních školách 96 % škol), téměř čtvrtina středních škol ale organizuje lyžařské kurzy obvykle v zahraničí nebo kombinuje tuzemsko se zahraničím.

Tabulka č. 32 Podíl žáků, kteří lyžařský kurz během střední školy neabsolvuji ani jednou – podíl škol (v %)

	Podíl
menší než jedna pětina	38,4
přibližně jedna čtvrtina	17,0
přibližně jedna polovina	14,8
přibližně dvě třetiny	13,7
více než dvě třetiny	16,0

Také ve středních školách je nemalý podíl žáků, kteří během středoškolského studia neabsolvuji lyžařský kurz ani jednou. V 38,4 % škol je takových žáků méně než jedna pětina. V 17 % škol se neúčastní lyžařského kurzu přibližně čtvrtina žáků. Ve více než dvou pětinach škol neabsolvuje lyžařský kurz polovina a vyšší podíly žáků. Vyhýbání se lyžařskému kurzu je v souhrnu častější na středních školách, ve více než dvou pětinach středních škol se lyžařského kurzu neúčastní více než polovina žáků (u základních škol „jen“ třetina škol).

Tabulka č. 33 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se lyžařského kurzu neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	16,1
finanční důvody	50,5
nezájem o lyžování	13,0
zdravotní důvody	16,6
Jiné	3,8

Stejně jako v základních školách, i ve středních školách jsou v nejvíce školách nejčastějším důvodem neúčasti žáků na lyžařském kurzu finanční důvody. V šestině škol se žáci neúčastní lyžařského kurzu nejčastěji ze zdravotních důvodů a ve 13 % škol nejčastěji kvůli nezájmu o lyžování. Právě poslední dva důvody jsou ve středních školách častější než v základních školách.

Možnost bezplatného zapůjčení lyžařského vybavení nabízí žákům necelá třetina středních škol (oproti pouze 17 % základních škol). Různé formy pomoci s krytím finančních nákladů spojených s lyžařským kurzem nabízí žákům 29,5 % středních škol – nejčastěji jde o příspěvek SRPŠ (v necelé polovině škol), žáci mohou získat příspěvek také z nadačního fondu školy (případně jiné organizace rodičů) a od odboru sociální péče městského úřadu. Jiné zdroje využívala necelá pětina škol, šlo hlavně o příspěvek z rozpočtu školy a možnost splátek lyžařského kurzu.

4.6 Sportovní kurzy

Také pro střední školy platí, že jeden z významných nástrojů pro rozvoj pohybových dovedností žáků představují sportovní kurzy (komplexní pohybová aktivita, pobyt a pohyb v přírodě apod.). Proto Česká školní inspekce sledovala mimo jiné také to, jak často a kde jsou sportovní kurzy školami organizovány, jaký je podíl žáků, kteří sportovní kurz neabsolvuji, a jaké jsou důvody jejich neúčasti.

Tabulka č. 34 Organizuje škola sportovní kurzy? – podíl škol (v %)

	ano, každoročně	ano, jednou za dva roky	ano, jednou za více než dva roky	ne
cykloturistika	40,0	4,3	8,3	47,5
vodní turistika	39,4	5,2	7,4	47,9
turistika	53,0	4,6	8,3	34,1
všestranné	4,9	57,0	3,9	34,2
jiné	30,0	0,0	2,3	67,6

Pozitivním zjištěním je fakt, že pouze 6 % středních škol sportovní kurzy nepořádá (na základních školách jde o plných 57 % škol). Střední školy nejvíce organizují turistické a všestranné kurzy (ve dvou třetinách škol). Více než polovina škol organizuje kurzy zaměřené na vodní turistiku a cykloturistiku. Kromě všestranných kurzů u všech ostatních kurzů převládá každoroční pořádání, u všestranných kurzů převažuje organizace jednou za dva roky.

Tabulka č. 35 Kde zpravidla škola sportovní kurzy organizuje? – podíl škol (v %)

	Podíl
zpravidla v tuzemsku	84,9
zpravidla v zahraničí	3,4
v tuzemsku i v zahraničí	11,7

Výrazná většina středních škol organizuje sportovní kurzy v tuzemsku, pouze v zahraničí pořádá sportovní kurzy 3,4 % škol. Více než desetina škol kombinuje pořádání sportovních kurzů v tuzemsku i v zahraničí.

Tabulka č. 36 Podíl žáků, kteří sportovní kurz během střední školy neabsolvují ani jednou? – podíl škol (v %)

	Podíl
menší než jedna pětina	56,2
přibližně jedna čtvrtina	18,2
přibližně jedna polovina	8,5
přibližně dvě třetiny	5,5
více než dvě třetiny	11,5

Stejně jako lyžařských kurzů, tak i sportovních kurzů se během střední školy někteří žáci neúčastní ani jednou, nicméně míra neúčasti je ve srovnání s lyžařskými kurzy přece jen menší. Ve více než polovině škol je neúčastnících se žáků méně než jedna pětina. V 18,2 % škol se neúčastní sportovního kurzu přibližně čtvrtina žáků. Ve čtvrtině škol neabsolvuje sportovní kurz polovina a vyšší podíl žáků.

Tabulka č. 37 Jaký nejčastější důvod neúčasti uvádějí zákonní zástupci žáků, kteří se sportovního kurzu neúčastní? – podíl škol (v %)

	Podíl
škola důvody nezjišťuje	17,8
finanční důvody	28,5
nezájem o sport	14,6
zdravotní důvody	35,6
jiné	3,5

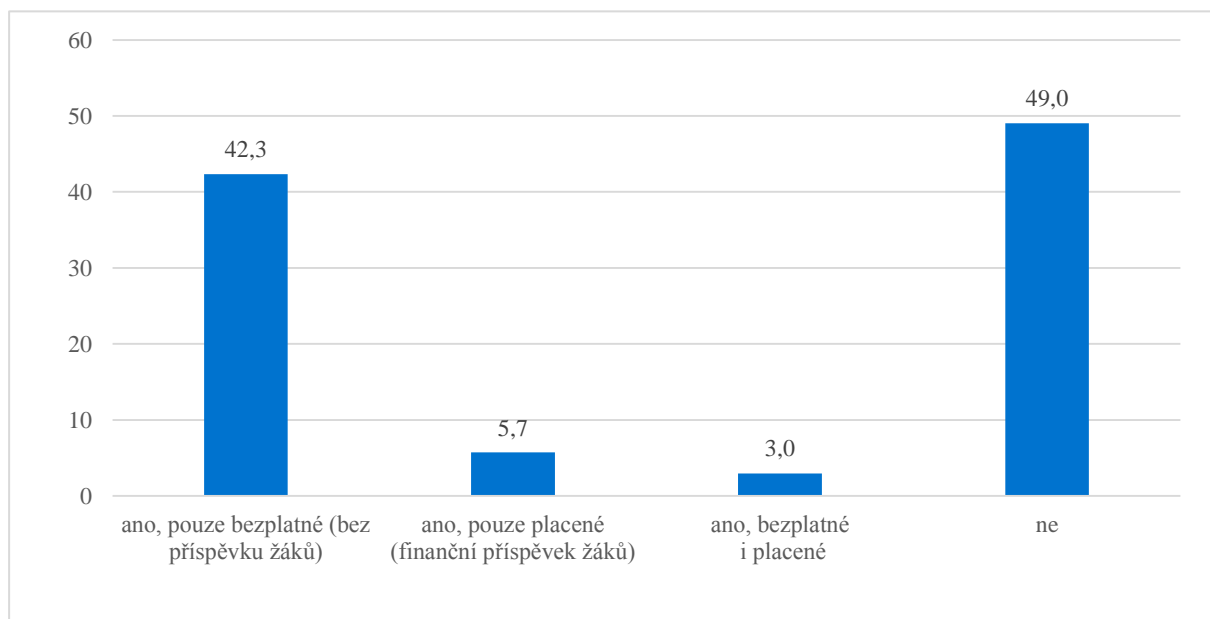
Ve více než třetině středních škol jsou nejčastějším důvodem neúčasti na sportovním kurzu zdravotní důvody. Finanční důvody uvedla jako nejčastější důvod absence na sportovním kurzu více než čtvrtina škol. Nezájem o sport zmínilo 14,6 % škol. Důvody neúčasti žáků na sportovním kurzu nezjišťuje téměř pětina škol.

Žáci ve třetině středních škol mají možnost si bezplatně zapůjčit potřebné sportovní vybavení. Více než čtvrtina takových středních škol nabízí žákům možnost pomoci s krytím finančních nákladů spojených se sportovním kurzem. Z těchto škol více než dvě pětiny nabízejí žákům příspěvek SRPŠ, v třetině škol může být žákům poskytnut příspěvek na sportovní kurz z nadačního fondu školy, případně jiné organizace rodičů. Zhruba v pětině škol jsou nabízeny příspěvky od odboru sociální péče městského úřadu a příspěvky z jiných zdrojů, zejména z rozpočtu školy.

4.7 Sportovní zájmová činnost a spolupráce se sportovními zájmovými organizacemi

Česká školní inspekce zjišťovala během inspekční činnosti také to, zda střední školy realizují sportovní zájmovou činnost (v bezplatné nebo placené formě). Dále Česká školní inspekce zjišťovala, s jakými sportovními zájmovými organizacemi školy trvale spolupracují.

Graf č. 13 Organizuje škola ve školním roce 2015/2016 zájmové sportovní kroužky?

Polovina středních škol žádné sportovní kroužky neorganizuje, dvě pětiny středních škol organizují pouze bezplatné sportovní kroužky, v necelých 6 % škol organizují pouze placené kroužky a ve 3 % škol byly realizovány bezplatné i placené kroužky.

Tabulka č. 38 Kolik bezplatných zájmových sportovních kroužků (bez příspěvku žáků) škola ve školním roce 2015/2016 organizuje? – podíl škol (v %)

Počet kroužků	Podíl
1	34,5
2	27,4
3 až 4	22,0
5 až 6	8,5
7 až 10	5,4
11 a více	2,2

Střední školy, které sportovní kroužky organizují, pořádaly ve školním roce 2015/2016 v průměru 2,9 bezplatných zájmových sportovních kroužků. Tyto kroužky vede v téměř všech školách pedagog školy, externisté bez trenérské kvalifikace nebo s trenérskou kvalifikací vedou bezplatné kroužky v minimálních podílech škol. Podobně jako u základních škol také u středních škol platí, že školy s vyšším počtem žáků organizují více bezplatných sportovních kroužků než školy s méně žáky.

Tabulka č. 39 Kolik placených zájmových sportovních kroužků (s finančním příspěvkem žáků) škola ve školním roce 2015/2016 organizuje?

Počet kroužků	Podíl
1	34,9
2	27,9
3 až 4	11,6
5 až 6	18,6
7 až 10	7,0
11 a více	0,0

Pokud střední školy organizují placené sportovní kroužky, organizují průměrně 2,8 placených sportovních kroužků na jednu školu. Placené sportovní kroužky vede v naprosté většině pedagog školy, v osmině škol externista s trenérskou kvalifikací. Rovněž placené sportovní kroužky ve větší míře organizují školy s vyšším počtem žáků.

Necelá desetina středních škol nabízí svým žákům pomoc s krytím finančních nákladů spojených s úhradou sportovních kroužků, a to ze stejných zdrojů jako v případě finanční pomoci při úhradě sportovních kurzů (příspěvek SRPŠ, nadační fond školy, příspěvek od odboru sociální péče městského úřadu.)

Tabulka č. 40 S jakými sportovními zájmovými organizacemi škola trvale spolupracuje? – podíl škol (v %)

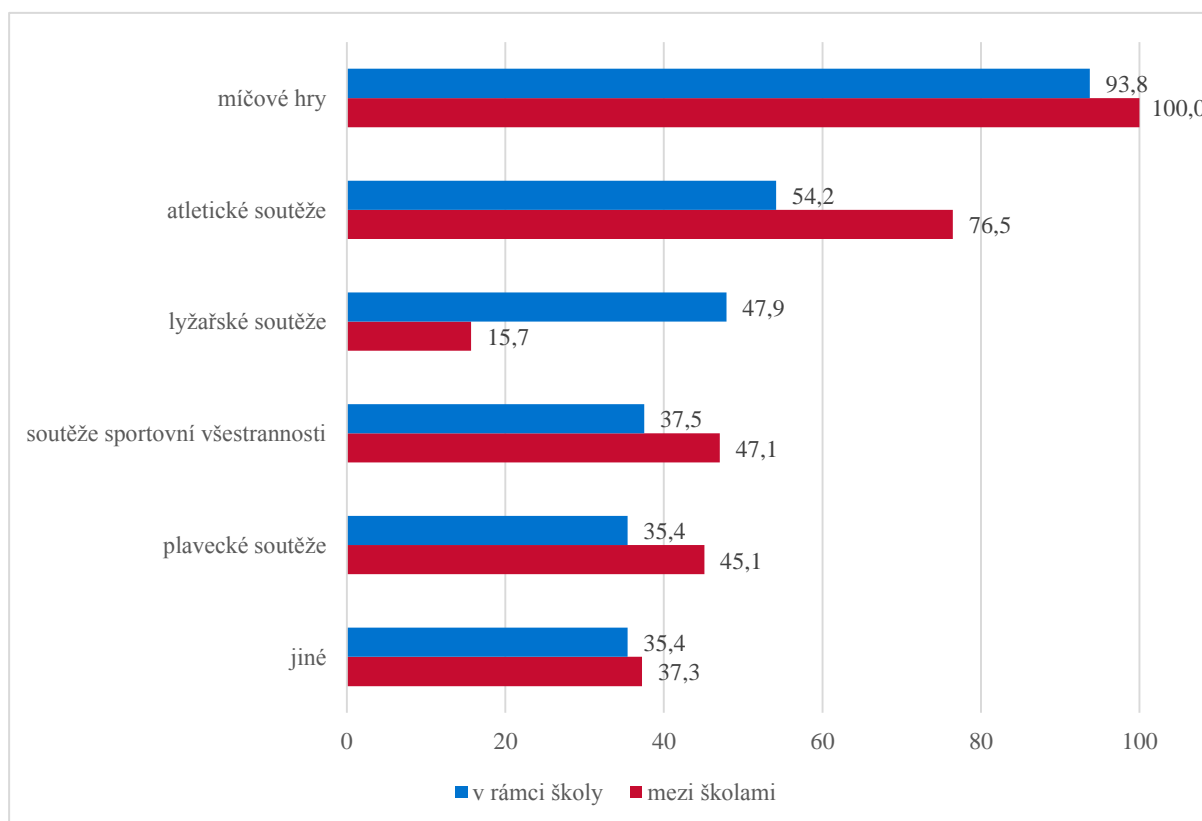
	Podíl
Česká obec sokolská	12,2
Orel	1,4
Česká asociace Sport pro všechny	2,6
Asociace školních sportovních klubů ČR	61,4
Česká unie sportu	6,2
jiné	14,0
se žádnými	27,2

Téměř tři čtvrtiny středních škol trvale spolupracují se sportovními zájmovými organizacemi. Střední školy podobně jako základní školy nejčastěji spolupracují s Asociací školních sportovních klubů ČR, s touto organizací navázaly spolupráci tři pětiny středních škol. S Českou obcí sokolskou spolupracuje osmina škol. V malé míře spolupracují školy s Českou unií sportu, Českou asociací Sport pro všechny a Orlem. S jinými organizacemi, mezi které patří zejména místní sportovní kluby, tělovýchovné jednoty a domy dětí a mládeže, spolupracuje 14 % škol.

4.8 Sportovní soutěže

Od učitelů tělesné výchovy byly zjišťovány informace o tom, v jaké míře se žáci účastní sportovních soutěží mezi školami a v rámci školy.

Graf č. 14 Jakých sportovních soutěží v rámci školy a mezi školami se žáci účastní? – podíl škol (v %)

Středoškolští žáci se podle učitelů tělesné výchovy v největší míře účastní soutěží v rámci školy i mezi školami v míčových hrách a atletických soutěžích – takových soutěžích se účastní žáci prakticky všech středních škol. Mezi jiné soutěže patří hlavně soutěže v orientačním běhu, gymnastice a stolním tenisu. Sportovní soutěže pro žáky různých škol organizuje přibližně polovina středních škol.

4.9 Zdravotní tělesná výchova

Podobně jako v případě základních škol se Česká školní inspekce i ve středních školách zaměřila také na začlenění předmětu Zdravotní tělesná výchova do výuky ve středních školách a na počet žáků, kteří tento předmět navštěvují.

Výuku samostatného vyučovacího předmětu Zdravotní tělesná výchova organizuje necelá desetina středních škol. V průměru navštěvuje tento předmět v jedné škole 27,5 žáků. Je zarážející, že ve zbylé většině škol (alespoň jednoho žáka s osvobozením z tělesné výchovy mají prakticky všechny střední školy) žáci osvobození od tělesné výchovy žádnou možnost pro rozvoj svých pohybových dovedností či kompenzaci svého zdravotního handicapu nemají.

4.10 Výuka tělesné výchovy v hospitovaných hodinách

V rámci inspekční činnosti uskutečnili inspekční pracovníci České školní inspekce 136 hospitací v hodinách tělesné výchovy ve středních školách. Česká školní inspekce v těchto hodinách hodnotila zejména přístup učitelů tělesné výchovy k obsahu výuky a ke vzdělávacím cílům, organizaci výuky, využívání vhodných učebních pomůcek a poskytování formativní zpětné vazby.

Obsah výuky

Téměř všichni učitelé (96,3 %) měli pro hospitovanou hodinu stanoven vzdělávací cíl. V naprosté většině hodin byl vzdělávací cíl vhodný vzhledem k schopnostem a dovednostem žáků a vzhledem ke školnímu vzdělávacímu programu. Dominantní složkou cíle byla dovednostní složka. Stanovený vzdělávací cíl byl splněn v 97,7 % hodin.

Organizace výuky

Ve dvou třetinách hodin byla zastoupena skupinová výuka, v menší míře pak samostatná činnost žáků a frontální výuka. V téměř všech hodinách byly využity dovednostně praktické metody a často byly využity aktivizující metody a názorně demonstrační metody. V naprosté většině hospitovaných hodin byly účelně využity metody a formy výuky a také učební pomůcky. Přibližně 95 % hodin bylo dobře pedagogicky a organizačně zvládnutých a hodnocených jako přínosné pro žáky.

Žáci v hodinách tělesné výchovy

Aktivita a zájem žáků o výuku byla zaznamenána v 95 % hodin. Ve stejném podílu hodin rozvíjela výuka vzájemnou spolupráci a pozitivní vztahy. Formativní zpětnou vazbu poskytli učitelé žákům v 93,4 % hodin.

5 Závěr

Pozitivní zjištění

- V základních a středních školách byly zjištěny převážně dostatečné prostorové podmínky pro výuku tělesné výchovy, na solidní úrovni je také vybavenost škol sportovním zařízením, náčiním a pomůckami.
- Volně přístupná zařízení i mimo výuku tělesné výchovy zvyšují možnosti pro pohybové aktivity žáků.
- Žáci z téměř všech základních škol a žáci ze všech středních škol se účastní soutěží jak v rámci vlastní školy, tak mezi školami, přičemž nejčastěji jsou pořádány soutěže v míčových hrách a atletické soutěže.
- Lyžařský kurz organizuje 9 z 10 plně organizovaných základních škol a více než čtyři pětiny středních škol, třetina škol nabízí možnost bezplatného zapůjčení lyžařského vybavení.
- Čtyři pětiny základních škol a více než polovina středních škol organizují zájmové sportovní kroužky, v naprosté většině škol je vede pedagog školy.
- Základní i střední školy ve velké míře spolupracují se sportovními zájmovými organizacemi, nejčastěji s Asociací školních sportovních klubů ČR.
- Výuku plavání na 1. stupni organizují v rámci tělesné výchovy téměř všechny základní školy, nejčastěji je organizován plavecký kurz v délce 20 vyučovacích hodin v jednom ročníku, naprostá většina škol uskutečňuje základní plaveckou výuku v souladu s metodickým pokynem MŠMT. Výuka plavání probíhá v největší míře ve 2. a 3. ročníku základních škol.
- Z vyhodnocení hospitovaných hodin vyplývá, že výuka TV v ZŠ a SŠ je na vysoké úrovni. V téměř všech hodinách byl stanoven a splněn cíl, nejčastěji byla zastoupena skupinová výuka s dovednostně praktickými metodami a aktivizujícími metodami. Formy a metody výuky a učební pomůcky byly využity účelně.

Negativní zjištění

- Na 2. stupni základních škol zajišťuje výuku tělesné výchovy poměrně nízký podíl aprobovaných učitelů.
- Využívání disponibilních hodin k posílení výuky tělesné výchovy je spíše výjimečné.
- Ve středních školách je vysoký počet žáků částečně a úplně osvobozených z tělesné výchovy, v průměru připadá na jednu střední školu téměř 9 žáků částečně osvobozených žáků a necelých 18 žáků úplně osvobozených.
- Významný je podíl žáků, kteří se neúčastní lyžařských a sportovních kurzů, přestože je školy nabízejí a organizují.
- Za posledních 10 let se pohybové dovednosti žáků podle tří čtvrtin učitelů základních a středních škol zhoršily, naopak zlepšily se podle 6 % učitelů základních škol a 2 % středoškolských učitelů.
- Nedostatečná podpora dalších pohybových aktivit (transport do škol) přestože mají školy pro ně vytvořeny dostatečné podmínky.

Ostatní zjištění

- Třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy nejsou v základních a středních školách příliš zastoupeny.
- Nejčastěji uváděnými důvody neúčasti na lyžařském a sportovním kurzu a škole v přírodě jsou finanční důvody, školy nabízejí žákům pomoc s krytím finančních nákladů nejčastěji ve formě příspěvku SRPŠ a příspěvku odboru sociální péče městského úřadu.

6 Doporučení

S ohledem na výše představené výsledky inspekční činnosti Česká školní inspekce doporučuje:

- Poskytovat žákům dostatek volných prostor pro pohybové aktivity i mimo výuku tělesné výchovy a systematicky podporovat žáky i v jiných formách pohybových aktivit (např. transport do školy).
- Vytvořit systém finanční podpory pro žáky, kteří se nemohou plaveckých, lyžařských a sportovních kurzů účastnit.
- Zvýšit podíl výuky tělesné výchovy zajišťované aprobovanými učiteli, zejména na základních školách.
- Podněcovat školy k častějšímu využívání disponibilních hodin pro posílení výuky tělesné výchovy v kontextu rozvoje pohybových aktivit školy.
- Podněcovat širší zavádění vyučovacího předmětu Zdravotní tělesná výchova ve školách (ve větší míře na středních školách), zejména s ohledem na vysoký podíl žáků osvobozených od tělesné výchovy.
- Věnovat trvalé úsilí zlepšování zejména materiálních podmínek (vybavení sportovním náradím, náčiním a pomůckami) pro výuku tělesné výchovy ale i pro lyžařské a sportovní kurzy.